

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MELCHIOR WATHELET
prednesené 25. júla 2018¹

Vec C-163/17

**Abubacarr Jawo
proti
Bundesrepublik Deutschland**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg
(Vyšší správny súd Bádensko-Württembersko, Nemecko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti – Hranice, azyl a imigrácia – Dublinský systém – Nariadenie (EÚ) č. 604/2013 – Odovzdanie žiadateľa o azyl do zodpovedného členského štátu – Článok 29 ods. 1 – Modalita predĺženia lehoty – Článok 29 ods. 2 – Pojem ‚útek‘ – Prípustnosť odmietnutia odovzdať dotknutú osobu z dôvodu skutočného a preukázaného rizika neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania po skončení konania o azyle – Článok 3 ods. 2 – Životné podmienky osôb požívajúcich medzinárodnú ochranu v zodpovednom členskom štáte – Článok 4 Charty základných práv Európskej únie“

I. Úvod

1. Prejednávaný návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý do kancelárie Súdneho dvora doručil 3. apríla 2017 Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (Nemecko), (Vyšší správny súd Bádensko-Württembersko, Nemecko), sa týka výkladu článku 3 ods. 2 druhého pododseku a článku 29 ods. 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 604/2013 z 26. júna 2013, ktorým sa stanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov² (ďalej len „nariadenie Dublin III“), ako aj článku 4 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).

2. Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi žiadateľom o azyl, pánom Abubacarrom Jawom, a Bundesrepublik Deutschland (Spolková republika Nemecko) týkajúceho sa rozhodnutia Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Spolkový úrad pre migráciu a utečencov, Nemecko, ďalej len „Úrad“) z 25. februára 2015, ktorým bola žiadosť pána Jawa o azyl zamietnutá ako neprípustná a ktorým bolo nariadené jeho vyhostenie do Talianska.

¹ Jazyk prednesu: francúzština.

² Ú. v. EÚ L 180, 2013, s. 31.

II. Právny rámec

A. Medzinárodné právo

1. Ženevský dohovor

3. Článok 21 dohovoru o právnom postavení utečencov, podpísaného v Ženeve 28. júla 1951³, ktorý nadobudol platnosť 22. apríla 1954, v znení protokolu o právnom postavení utečencov, uzavretého v New Yorku 31. januára 1967, ktorý nadobudol platnosť 4. októbra 1967 (ďalej len „Ženevský dohovor“), s názvom „Bývanie“ stanovuje:

„Pokiaľ ide o bývanie, zmluvné štáty v rámci úpravy zákonmi alebo inými predpismi alebo v rámci kontroly verejnoprávnymi orgánmi poskytnú utečencom zákonne sa nachádzajúcim na ich území čo najpriaznivejšie zaobchádzanie, ale v každom prípade nie menej priaznivé, než poskytujú všeobecne cudzincom za rovnakých okolností.“

2. Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

4. Článok 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len „EDLP“), pod názvom „Zákaz mučenia“ stanovuje:

„Nikoho nemožno mučiť ani podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.“

B. Právo Únie

1. Charta

5. Podľa článku 1 Charty s názvom „Ľudská dôstojnosť“:

„Ľudská dôstojnosť je nedotknuteľná. Musí sa rešpektovať a ochraňovať.“

6. V článku 4 Charty s názvom „Zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu“ sa uvádza:

„Nikoho nemožno mučiť ani podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.“

7. Článok 19 Charty s názvom „Ochrana v prípade vystahovania, vyhostenia alebo extradície“ vo svojom odseku 2 stanovuje:

„Nikto nesmie byť vystahovaný, vyhostený ani vydaný do štátu, v ktorom existuje vážne riziko, že bude vystavený trestu smrti, mučeniu alebo inému neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.“

3 Zbierka zmlúv Spojených národov, zv. 189, s. 150, č. 2545 (1954).

8. Článok 51 Charty s názvom „Rozsah pôsobnosti“ vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Ustanovenia tejto charty sú pri dodržaní zásady subsidiarity určené pre inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Únie, a tiež pre členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Únie. V dôsledku toho rešpektujú práva, dodržiavajú zásady a podporujú ich uplatňovanie v súlade so svojimi príslušnými právomocami a pri zachovaní obmedzení právomocí Únie, ktoré boli na ňu prenesené zmluvami.“

9. Článok 52 Charty s názvom „Rozsah a výklad práv a zásad“ vo svojom odseku 3 stanovuje:

„V rozsahu, v akom táto charta obsahuje práva, ktoré zodpovedajú právam zaručeným v [EDLP], zmysel a rozsah týchto práv je rovnaký ako zmysel a rozsah práv ustanovených v uvedenom dohovore. Toto ustanovenie nebráni tomu, aby právo Únie priznávalo širší rozsah ochrany týchto práv.“

2. Nariadenie Dublin III

10. Nariadenie č. 604/2013 stanovuje kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov.⁴ Relevantnými odôvodneniami a článkami tohto nariadenia sú tieto:

11. Odôvodnenie 32

„Pokiaľ ide o zaobchádzanie s osobami, na ktoré sa vzťahuje rozsah pôsobnosti tohto nariadenia, členské štáty sú viazané svojimi povinnosťami vyplývajúcimi z nástrojov medzinárodného práva, ako aj z príslušnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva.“

12. Odôvodnenie 39

„Toto nariadenie rešpektuje základné práva a dodržiava zásady, ktoré sú uznané najmä v [Charte]. Toto nariadenie sa usiluje najmä zabezpečiť úplné dodržiavanie práva na azyl zaručeného článkom 18 Charty, ako aj práv uznaných podľa jej článkov 1, 4, 7, 24 a 47. Toto nariadenie by sa preto malo uplatňovať zodpovedajúcim spôsobom.“

13. Článok 3

„1. Členské štáty posúdia každú žiadosť o medzinárodnú ochranu, ktorú podá štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti na území ktoréhokoľvek z nich, ako aj na hranici alebo v tranzitnom priestore. Žiadosť posúdi jeden členský štát, a to ten, ktorý je podľa kritérií stanovených v kapitole III označený ako zodpovedný.“

2. ...

Ak nie je možné odovzdať žiadateľa do členského štátu, ktorý je primárne určený za zodpovedný, pretože sa zo závažných dôvodov možno domnievať, že v konaní o azyle a podmienkach prijímania žiadateľov existujú v danom členskom štáte systémové chyby, na základe ktorých hrozí žiadateľom neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie v zmysle článku 4 [Charty], členský štát uskutočňujúci proces určovania zodpovedného členského štátu pokračuje v posudzovaní kritérií stanovených v kapitole III s cieľom zistiť, či iný členský štát nemôže byť určený ako zodpovedný.

⁴ Nariadením Dublin III bolo zrušené a nahradené nariadenie Rady (ES) č. 343/2003 z 18. februára 2003 ustanovujúce kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov (Ú. v. EÚ L 50, 2003, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 109).

Ak nemožno vykonať odovzdanie podľa tohto odseku do žiadneho členského štátu určeného na základe kritérií stanovených v kapitole III alebo do prvého členského štátu, v ktorom bola podaná žiadosť, stane sa zodpovedným členským štátom členský štát, ktorý uskutočňuje proces určovania zodpovedného členského štátu.

...“

14. Článok 29

„1. Odovzdanie žiadateľa alebo inej osoby uvedenej v článku 18 ods. 1 písm. c) alebo d) zo žiadajúceho členského štátu do zodpovedného členského štátu sa uskutoční v súlade s vnútroštátnym právom žiadajúceho členského štátu, po porade medzi dotknutými členskými štátmi, akonáhle to je prakticky možné a najneskôr do šiestich mesiacov od akceptovania dožiadania iným členským štátom o prevzatie alebo prijatie späť dotknutej osoby alebo konečného rozhodnutia o odvolaní alebo preskúmaní, ak majú v súlade s článkom 27 ods. 3 odkladný účinok.

Ak sa odovzdania do zodpovedného členského štátu vykonávajú odchodom s dozorom alebo eskortovaním, členské štáty zabezpečia, aby sa vykonávali ľudským spôsobom a aby sa pritom v plnej miere dodržiavali základné práva a ľudská dôstojnosť.

...

2. Ak sa odovzdanie neuskutoční v lehote šiestich mesiacov, zodpovedný členský štát bude zbavený svojej povinnosti prevziať alebo prijať späť dotknutú osobu a táto zodpovednosť sa presunie na žiadajúci členský štát. Táto lehota sa môže predĺžiť najviac na jeden rok, ak sa odovzdanie nemohlo uskutočniť kvôli uväzneniu dotknutej osoby, alebo najviac na osemnásť mesiacov, ak je dotknutá osoba na úteku.

...“

3. Nariadenie (ES) č. 1560/2003

15. Nariadenie Komisie (ES) č. 1560/2003 z 2. septembra 2003, ktoré ustanovujú podrobné pravidlá na uplatňovanie nariadenia č. 343/2003⁵, zmenené vykonávacím nariadením Komisie (EÚ) č. 118/2014 z 30. januára 2014⁶ (ďalej len „vykonávacie nariadenie“), obsahuje podrobné pravidlá na uplatňovanie nariadenia Dublin III.

16. Článok 8 nariadenia č. 1560/2003 s názvom „Spolupráca pri prevozoch“ stanovuje:

„1. Je povinnosťou zodpovedného členského štátu umožniť uskutočnenie prevozu žiadateľa o azyl čo najskôr, a zabezpečiť, aby sa mu v jeho ceste nebránili žiadne prekážky. Tento členský štát určí, ak to prichádza do úvahy, miesto na svojom území, na ktoré treba žiadateľa o azyl dopraviť, alebo na ktorom má byť odovzdaný príslušným orgánom, berúc do úvahy zemepisné obmedzenia a dopravné možnosti, ktoré má k dispozícii členský štát, uskutočňujúci prevoz. V žiadnom prípade sa nesmie uplatniť požiadavka, aby eskorta sprevádzala žiadateľa o azyl ďalej ako do miesta príchodu použitých medzinárodných dopravných prostriedkov, alebo aby členský štát, uskutočňujúci prevoz, uhradil dopravné náklady ďalej, ako do tohto miesta.

5 Ú. v. EÚ L 222, 2003, s. 3; Mim. vyd. 19/006, s. 200.

6 Ú. v. EÚ L 39, 2014, s. 1.

2. Členský štát, organizujúci prevoz zabezpečuje dopravu žiadateľa o azyl a jeho eskorty a rozhodne, po porade so zodpovedným členským štátom, o čase príchodu a v prípadoch, v ktorých je to potrebné, o podrobnostiach odovzdania príslušným orgánom. Zodpovedný členský štát môže požadovať, aby bol vyzrozmeneý tri pracovné dni vopred.

3. Štandardné tlačivo stanovené v prílohe VI sa použije na účely zaslania údajov zodpovednému členskému štátu, ktoré sú nevyhnutné, pokiaľ ide o ochranu práv a okamžité potreby osoby, ktorá má byť odovzdaná. Toto štandardné tlačivo sa považuje za vyzrozmeneý v zmysle odseku 2.“

17. Podľa článku 9 tohto istého nariadenia s názvom „Odložené a oneskorené prevozy“:

„1. Zodpovedný členský štát je bezodkladne informovaný o každom odložení, či už kvôli odvolaniu, alebo opätovnému preskúmaniu s odkladným účinkom, alebo zo zdravotných dôvodov, napr. kvôli zlému zdravotnému stavu žiadateľa o azyl, kvôli nemožnosti dopravy, alebo preto, že žiadateľ o azyl zmenil svoj pôvodný postoj k prevozu.

1a. Ak sa odovzdanie na žiadosť členského štátu vykonávajúceho odovzdanie pozdržalo, členský štát vykonávajúci odovzdanie a zodpovedný členský štát musia nadviazať kontakt na účely umožnenia organizácie nového odovzdania v najkratšom možnom čase v súlade s článkom 8 a najneskôr do dvoch týždňov od chvíle, kedy sa orgány dozvedeli o tom, že okolnosti, ktoré zapríčinili pozdržanie alebo odloženie, už viac nepretrvávajú. V takom prípade sa pred odovzdaním zašle aktualizované štandardné tlačivo na postúpenie údajov pred odovzdaním, ktoré je stanovené v prílohe VI.

2. Členský štát, ktorý na základe jedného z dôvodov uvedených v článku 29 ods. 2 [nariadenia Dublin III] nemôže uskutočniť odovzdanie v rámci bežnej lehoty šiestich mesiacov od dátumu akceptovania dožiadania o prevzatie alebo prijatie späť dotknutej osoby alebo konečného rozhodnutia o odvolaní alebo preskúmaní, ak má odkladný účinok, informuje o tejto skutočnosti zodpovedný členský štát pred uplynutím tejto lehoty. V opačnom prípade za spracovanie žiadosti o medzinárodnú ochranu a za ostatné povinnosti podľa [nariadenia Dublin III] zodpovedá žiadajúci členský štát v súlade s článkom 29 ods. [2] uvedeného nariadenia.

...“

18. Prílohy VI a IX vykonávacieho nariadenia obsahujú štandardné tlačivá týkajúce sa zaslania údajov a výmeny údajov o zdravotnom stave pred uskutočnením odovzdania podľa nariadenia Dublin III.

4. Smernica 2011/95/EÚ

19. Podľa článku 2 písm. h) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany⁷, „žiadosť o medzinárodnú ochranu“ znamená „požiadavku predloženú štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátneho občianstva o ochranu od členského štátu, o ktorých sa predpokladá, že požadujú postavenie utečenca alebo doplnkovú ochranu,...“.

20. Kapitola VII smernice 2011/95 s názvom „Obsah medzinárodnej ochrany“ obsahuje tieto ustanovenia:

21. Článok 20 ods. 1.

⁷ Ú. v. EÚ L 337, 2011, s. 9.

„Touto kapitolou nie sú dotknuté práva stanovené v Ženevskom dohovore.“

22. Článok 26 ods. 1.

„Členské štáty povolia osobám pod medzinárodnou ochranou, aby mohli aktívne vykonávať činnosti ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba podľa pravidiel všeobecne uplatniteľných na povolanie alebo štátnu službu, a to bezprostredne po udelení ochrany.“

23. Článok 27 ods. 1.

„Členské štáty poskytnú prístup k vzdelávaciemu systému všetkým maloletým, ktorým bola udelená medzinárodná ochrana, a to za rovnakých podmienok ako vlastným štátnym príslušníkom.“

24. Článok 29 ods. 1 „Sociálne zabezpečenie“

„Členské štáty zaistia, aby osoby s postavením medzinárodnej ochrany získali v členských štátoch, ktoré im udelili takúto ochranu, potrebnú sociálnu pomoc, aká je poskytovaná štátnym príslušníkom tohto členského štátu.“

25. Článok 30 ods. 1 „Zdravotná starostlivosť“

„Členské štáty zaistia, aby osoby s postavením medzinárodnej ochrany mali prístup k zdravotnej starostlivosti za rovnakých podmienok oprávnenosti ako štátni príslušníci členského štátu, ktorý udelil takúto ochranu.“

26. Článok 32 ods. 1 „Prístup k ubytovaniu“

„Členské štáty zaistia, aby osoby s postavením medzinárodnej ochrany mali prístup k ubytovaniu za rovnakých podmienok ako ostatní štátni príslušníci tretej krajiny, ktorí majú legálny pobyt na ich územiach.“

III. Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

27. Pán Jawo, ktorý je slobodný a má dobrý zdravotný stav, je podľa ním uvádzaných informácií štátnym príslušníkom Gambie narodeným 23. októbra 1992. Dňa 5. októbra 2012 opustil územie Gambie a po mori sa prepravil do Talianska, kde 23. decembra 2014 podal žiadosť o azyl.

28. Z Talianska pokračoval vo svojej ceste do Nemecka. Na základe údajov zo systému Eurodac⁸, z ktorých vyplýva, že pán Jawo podal žiadosť o azyl v Taliansku, požiadal Úrad 26. januára 2015 Taliansku republiku, aby pána Jawa prijala späť.⁹ Podľa vnútroštátneho súdu „Taliansko... na túto žiadosť neodpovedalo“.

29. Rozhodnutím z 25. februára 2015 Úrad žiadosť pána Jawa o azyl zamietol ako neprípustnú a nariadil jeho vyhostenie do Talianska, pričom proti tomuto odovzdaniu, ku ktorému malo dôjsť na účely uskutočnenia konania o azyle, pán Jawo namieta.

8 Pozri nariadenie Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) č. 603/2013 z 26. júna 2013 o zriadení systému Eurodac na porovnávanie odtlačkov prstov pre účinné uplatňovanie nariadenia (EÚ) č. 604/2013, ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov, a o žiadostiach orgánov členských štátov na presadzovanie práva a Europolu o porovnanie s údajmi v systéme Eurodac na účely presadzovania práva a o zmene nariadenia (EÚ) č. 1077/2011, ktorým sa zriaďuje Európska agentúra na prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti (Ú. v. EÚ L 180, 2013, s. 1, ďalej len „nariadenie Eurodac“).

9 Pozri článok 18 ods. 1 písm. b) nariadenia Dublin III.

30. Dňa 4. marca 2015 podal pán Jawo žalobu a 12. marca 2015 k nej podal návrh na nariadenie predbežného opatrenia, ktorý Verwaltungsgericht Karlsruhe (Správny súd Karlsruhe, Nemecko) uznesením z 30. apríla 2015 zamietol ako neprípustný z dôvodu, že bol podaný oneskorene. Na základe nového návrhu na nariadenie predbežného opatrenia potom uvedený súd uznesením z 18. februára 2016 rozhodol, že žaloba má odkladný účinok.

31. Pán Jawo mal byť do Talianska odovzdaný 8. júna 2015, ale keďže sa nenachádzal vo svojom mieste pobytu v spoločnej ubytovni v Heidelbergu, k odovzdaniu nedošlo. Prostredníctvom príslušných zisťovacích úkonov Regierungspräsidium Karlsruhe (Regionálne prezídium v Karlsruhe, Nemecko) 16. júna 2015 oddelenie núdzového ubytovania mesta Heidelberg oznámilo, že pán Jawo sa v spoločnom ubytovacom zariadení nezdržoval už dlhší čas, čo potvrdil aj zodpovedný domovník. Na pojednávaní na vnútroštátnom súde pán Jawo po prvýkrát počas celého súdneho konania v tejto súvislosti uviedol, že na začiatku júna 2015 odcestoval na návštevu k priateľovi žijúcemu v meste Freiberg/Neckar.

32. Pán Jawo dodal, že po jednom či dvoch týždňoch ho telefonicky kontaktoval spolubývajúci z Heidelbergu, ktorý mu oznámil, že ho hľadá polícia, rozhodol sa teda vrátiť do Heidelbergu, ale nemal peniaze na zaplatenie späťcestnej cesty, a preto si najprv musel potrebnú sumu požičať. V rovnakom vyhlásení pán Jawo ďalej uviedol, že do Heidelbergu sa vrátil až po dvoch týždňoch, ohlásil sa na Sozialamt (Úrad sociálnych vecí) a opýtal sa, či má naďalej miesto na svojej izbe, čo mu bolo potvrdené. Nikto ho však neupozornil na to, že svoju dlhodobú neprítomnosť mal nahlásiť.

33. Úrad prostredníctvom tlačiva zo 16. júna 2015 informoval talianske Ministerstvo vnútra o tom, že odovzdanie v danom čase nie je možné, pretože pán Jawo je na úteku, pričom o tejto skutočnosti sa dozvedel v ten istý deň. V tlačive sa ďalej uvádzalo, že k odovzdaniu dôjde najneskôr do 10. augusta 2016 „v súlade s článkom 29 ods. 2 nariadenia č. 604/2013“.

34. Druhé odovzdanie bolo naplánované na 3. február 2016. Toto odovzdanie sa však opäť neuskutočnilo, pretože žalobca odmietol nastúpiť do lietadla.

35. Rozsudkom zo 6. júna 2016 Verwaltungsgericht Karlsruhe (Správny súd Karlsruhe) žalobu pána Jawa zamietol.

36. V odvolacom konaní pán Jawo tvrdil, že v júni 2015 nebol na úteku a že navyše Úrad nebol oprávnený uplatniť predĺženie lehoty podľa článku 29 ods. 2 nariadenia Dublin III. „Podľa jeho názoru sa musí zrušiť aj príkaz na vyhostenie, pretože doposiaľ ešte nebolo vydané vnútroštátne rozhodnutie o existencii vnútroštátneho zákazu vyhostenia, ktoré sa pritom od 6. augusta 2016 vyžaduje“ a „z dôvodu jeho štúdia, ktoré začal so súhlasom nemeckého cudzineckého orgánu“¹⁰. Podľa pána Jawa je ďalej odovzdanie do Talianska neprípustné tiež preto, že v konaní o azyly a podmienkach prijímania žiadateľov existujú v tomto členskom štáte systémové chyby v zmysle článku 3 ods. 2 druhého pododseku nariadenia Dublin III.

37. Počas odvolacieho konania Úrad zistil, že pánovi Jawovi bolo v Taliansku vydané vnútroštátne povolenie na pobyt z humanitárnych dôvodov na dobu jedného roka, ktorého platnosť sa skončila 9. mája 2015.

10 Pozri bod 9 návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

38. Za týchto okolností vnútroštátny súd rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Je žiadateľ o azyl na úteku v zmysle článku 29 ods. 2 druhej vety nariadenia [Dublin III] iba v tom prípade, ak sa vedome a zámerne vymaní z dosahu vnútroštátnych orgánov zodpovedných za vykonanie jeho odovzdania, s úmyslom prekaziť alebo sťažiť odovzdanie, alebo stačí, aby sa dlhšiu dobu nezdržoval na mieste prideleného bydliska a neupovedomil úrady o mieste, na ktorom sa nachádza, v dôsledku čoho sa plánované odovzdanie nemôže uskutočniť?

Môže sa dotknutá osoba odvolávať na správne uplatnenie vyššie uvedeného ustanovenia a v konaní namierenom proti rozhodnutiu o odovzdaní namietat', že už uplynula lehota šiestich mesiacov na odovzdanie, pretože nebol na úteku?

2. Možno predĺžiť lehotu podľa článku 29 ods. 1 prvého pododseku nariadenia [Dublin III] iba na základe tej skutočnosti, že odovzdávajúci členský štát informuje ešte pred uplynutím lehoty zodpovedný členský štát o tom, že dotknutá osoba je na úteku a zároveň uvedie konkrétnu lehotu, najviac v trvaní 18 mesiacov, v ktorej dôjde k odovzdaniu, alebo možno lehotu predĺžiť iba po vzájomnej dohode zúčastnených členských štátov o dlhšej lehote?

3. Je odovzdanie žiadateľa o azyl do zodpovedného členského štátu neprípustné, ak by v ňom uvedený žiadateľ v prípade priznania medzinárodnej ochrany v tomto štáte bol vzhľadom na to, aké by boli potom jeho predpokladané životné podmienky, vystavený vážnemu riziku zaobchádzania v zmysle článku 4 [Charty]?

Patrí odpoveď na takúto otázku ešte do pôsobnosti práva Únie?

Podľa akých kritérií vyplývajúcich z práva Únie sa majú posudzovať životné podmienky osoby, ktorej sa priznala medzinárodná ochrana?“

IV. Konanie pred Súdnym dvorom

39. Vnútroštátny súd požiadal o to, aby bol tento návrh na začatie prejudiciálneho konania prejednaný v rámci naliehavého prejudiciálneho konania podľa článku 107 Rokovacieho poriadku Súdného dvora vzhľadom na enormný význam tretej prejudiciálnej otázky. Podľa vnútroštátneho súdu je táto otázka relevantná pre všetky konania o odovzdaní do Talianska a podmieňuje tak riešenie nevyčísliteľného počtu konaní. Vnútroštátny súd tiež uviedol, že výsledok, ktorý je prídlho neistý, by mohol ohroziť fungovanie systému zavedeného nariadením Dublin III a v dôsledku toho oslabiť spoločný európsky azylový systém.

40. Dňa 24. apríla 2017 piata komora rozhodla, že nie je opodstatnené vyhovieť žiadosti vnútroštátneho súdu o prejednanie uvedenej veci v naliehavom prejudiciálnom konaní podľa článku 107 Rokovacieho poriadku Súdného dvora.

41. Písomné pripomienky predložili pán Jawo, nemecká, talianska, maďarská a holandská vláda, vláda Spojeného kráľovstva a Švajčiarskej konfederácie, ako aj Európska komisia.

42. Na verejnom pojednávaní, ktoré sa konalo 8. mája 2018 vo veci C-163/17 a v spojených veciach C-297/17, C-318/17, C-319/17 a C-438/17, žalobca vo veci samej v týchto veciach, Úrad, nemecká, belgická, talianska a holandská vláda a vláda Spojeného kráľovstva, ako aj Komisia, vyjadrili ústne pripomienky.

V. Analýza

A. O prvej prejudiciálnej otázke

1. Možnosť žiadateľa o medzinárodnú ochranu odvolávať sa na účel namietania voči svojmu odovzdaniu na uplynutie lehoty šiestich mesiacov, tak ako je táto vymedzená v článku 29 ods. 1 a 2 nariadenia Dublin III, a na to, že nebol na úteku

a) Lehota šiestich mesiacov

43. Druhou časťou prvej prejudiciálnej otázky, ktorú treba preskúmať v prvom rade, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 29 ods. 2 druhá veta nariadenia Dublin III vykladať v tom zmysle, že žiadateľ o medzinárodnú ochranu sa môže v rámci opravného prostriedku proti rozhodnutiu o jeho odovzdaní odvolávať na uplynutie lehoty šiestich mesiacov, tak ako je táto vymedzená v článku 29 ods. 1 a 2 uvedeného nariadenia, „pretože nebol na úteku“.

44. Podľa článku 29 ods. 1 nariadenia Dublin III sa odovzdanie žiadateľa o medzinárodnú ochranu do zodpovedného členského štátu uskutoční hneď, ako to je prakticky možné, a najneskôr do šiestich mesiacov od akceptovania dožiadania iným členským štátom o prevzatie alebo prijatie späť dotknutej osoby, alebo konečného rozhodnutia o odvolaní, alebo preskúmaní, ak tieto majú odkladný účinok. V bode 41 rozsudku z 25. októbra 2017, Shiri (C-201/16, EU:C:2017:805), Súdny dvor rozhodol, že „predmetom lehôt uvedených v článku 29 nariadenia Dublin III nie je len prijatie, ale zároveň aj vykonanie rozhodnutia o odovzdaní“. Podľa článku 29 ods. 2 prvej vety uvedeného nariadenia ak sa odovzdanie neuskutoční v tejto lehote šiestich mesiacov, zodpovedným sa stáva žiadajúci členský štát. Podľa odseku 2 druhej vety tohto istého článku sa táto lehota šiestich mesiacov môže predĺžiť najviac na osemnásť mesiacov, ak je dotknutá osoba na úteku.

45. Článok 27 ods. 1 nariadenia Dublin III stanovuje, že žiadateľ o medzinárodnú ochranu má právo na účinný opravný prostriedok vo forme odvolania sa proti rozhodnutiu o odovzdaní alebo vo forme vecného alebo právneho preskúmania tohto rozhodnutia, a to na súde. Súdny dvor v bode 48 rozsudku z 26. júla 2017, Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587), rozhodol, že „toto ustanovenie sa má vykladať v tom zmysle, že žiadateľovi o medzinárodnú ochranu zabezpečuje účinnú súdnu ochranu tým, že mu zaručuje najmä možnosť podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu o jeho odovzdaní, ktorý sa môže týkať preskúmania uplatnenia... [nariadenia Dublin III], vrátane dodržania procesných záruk stanovených uvedeným nariadením“.

46. V bodoch 39 a 40 rozsudku z 25. októbra 2017, Shiri (C-201/16, EU:C:2017:805), Súdny dvor rozhodol, že postupy prevzatia a prijatia späť, zavedené nariadením Dublin III, sa musia uplatňovať predovšetkým pri dodržaní súboru pevne stanovených lehôt, medzi ktoré patrí aj lehota šiestich mesiacov uvedená v článku 29 ods. 1 a 2 tohto nariadenia. Aj keď sa tieto ustanovenia týkajú úpravy už spomenutých postupov, súčasne rovnako ako kritériá stanovené v kapitole III uvedeného nariadenia prispievajú aj k určaniu zodpovedného členského štátu. V dôsledku uplynutia tejto lehoty bez toho, aby došlo k výkonu odovzdania žiadateľa zo žiadajúceho členského štátu do zodpovedného členského štátu, totiž zodpovednosť automaticky prejde z druhého na prvý uvedený členský štát. Za týchto podmienok s cieľom zaručiť, aby napadnuté rozhodnutie o odovzdaní bolo prijaté pri správnom uplatnení spomenutých postupov, musí byť súd, na ktorý bola podaná žaloba proti rozhodnutiu o odovzdaní, oprávnený preskúmať tvrdenia žiadateľa o medzinárodnú ochranu, podľa ktorých bolo toto rozhodnutie prijaté v rozpore s ustanoveniami článku 29 ods. 2 nariadenia Dublin III, keďže žiadajúci členský štát sa v dôsledku uplynutia lehoty šiestich mesiacov stanovenej v článku 29 ods. 1 a 2 tohto nariadenia ku dňu prijatia uvedeného rozhodnutia už stal zodpovedným členským štátom.

47. Okrem toho v bode 46 rozsudku z 25. októbra 2017, Shiri (C-201/16, EU:C:2017:805), Súdny dvor rozhodol, že „článok 27 ods. 1 nariadenia Dublin III v spojení s odôvodnením 19 tohto nariadenia¹¹ a článkom 47 [Charty] sa má vykladať v tom zmysle, že žiadateľ o medzinárodnú ochranu musí mať k dispozícii účinný a rýchly opravný prostriedok, ktorý mu umožní odvolať sa na uplynutie lehoty šiestich mesiacov stanovenej v článku 29 ods. 1 a 2 uvedeného nariadenia, ku ktorému došlo následne po prijatí rozhodnutia o odovzdaní“.

48. Podľa článku 29 ods. 2 nariadenia Dublin III sa v prípade zistenia, že dotknutá osoba je na úteku, lehota šiestich mesiacov môže predĺžiť najviac na osemnásť mesiacov. Vzhľadom na dôsledky takéhoto zistenia na postavenie dotknutých osôb – keďže lehota sa takto strojnásobí – je nevyhnutne nutné, aby na základe článku 27 ods. 1 nariadenia Dublin III a článku 47 Charty mala dotknutá osoba k dispozícii účinný a rýchly opravný prostriedok, ktorý jej umožní odvolať sa na uplynutie lehoty šiestich mesiacov tak, že v prípade potreby uvedie, že nebola na úteku, a že preto túto lehotu nebolo možné predĺžiť.

49. Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že článok 27 ods. 1 nariadenia Dublin III, ako aj článok 47 Charty sa majú vykladať v tom zmysle, že žiadateľ o medzinárodnú ochranu musí mať k dispozícii účinný a rýchly opravný prostriedok, ktorý mu umožní odvolať sa na uplynutie lehoty šiestich mesiacov, tak ako je táto vymedzená v článku 29 ods. 1 a 2 uvedeného nariadenia, ku ktorému došlo následne po prijatí rozhodnutia o odovzdaní, a to tak, že v prípade potreby uvedie, že nebol na úteku, a preto túto lehotu nebolo možné predĺžiť.

b) Pojem „útek“ v zmysle článku 29 ods. 2 druhej vety nariadenia Dublin III

50. Provu časťou svojej prejudiciálnej otázky sa vnútroštátny súd zamýšľa nad pojmom „útek“ v zmysle článku 29 ods. 2 druhej vety nariadenia Dublin III a nad podmienkami, za akých sa usudzuje, že žiadateľ o medzinárodnú ochranu je na úteku, pričom v takomto prípade sa lehota šesť mesiacov na odovzdanie môže predĺžiť najviac na osemnásť mesiacov. Konkrétne sa vnútroštátny súd pýta, či pojem „útek“ v zmysle článku 29 ods. 2 druhej vety nariadenia Dublin III vyžaduje dôkaz o tom, že žiadateľ o medzinárodnú ochranu sa „vedome a zámerne vymanol z dosahu vnútroštátnych orgánov zodpovedných za vykonanie jeho odovzdania, s úmyslom prekaziť alebo sťažiť odovzdanie“, alebo či „stačí, aby sa dlhšiu dobu nezdržoval na mieste prideleného bydliska a neupovedomil [príslušný úrad] o mieste, na ktorom sa nachádza, v dôsledku čoho sa plánované odovzdanie nemôže uskutočniť“¹².

51. Nariadenie Dublin III neobsahuje žiadnu definíciu pojmu „útek“ v zmysle jeho článku 29 ods. 2 druhej vety¹³ tohto nariadenia.

11 Rozsah opravného prostriedku, ktorý má k dispozícii žiadateľ o medzinárodnú ochranu, proti rozhodnutiu o odovzdaní, ktoré bolo voči nemu prijaté, spresňuje odôvodnenie 19 nariadenia Dublin III, v ktorom sa uvádza, že s cieľom zabezpečiť dodržanie medzinárodného práva musí účinný prostriedok nápravy, zavedený uvedeným nariadením, voči rozhodnutiam o odovzdaní zahŕňať jednak preskúmanie uplatňovania tohto nariadenia, a jednak preskúmanie právnej a faktickej situácie v členskom štáte, do ktorého sa žiadateľ odovzdáva.

12 Podľa vnútroštátneho súdu „neexistujú skutočnosti, z ktorých by vyplývalo, že cieľom ustanovenia článku 29 ods. 2 druhej vety nariadenia [Dublin III] by bolo sankcionovať správanie cudzinca, ktoré odporuje príslušným predpisom. [Vnútroštátny súd] vykladá význam a účel tohto ustanovenia v tom zmysle, že sa ním má zabezpečiť účinné fungovanie Dublinského systému. Takéto fungovanie by mohlo byť vážne narušené, ak by sa odovzdanie nemohlo vykonať v krátkom čase, pretože mu bránia dôvody mimo rámca zodpovednosti odovzdávajúceho členského štátu. Okrem toho by z praktického hľadiska často dochádzalo k ťažkostiam v oblasti vyšetrovania a dokazovania, ak by sa v súvislosti s dotknutými osobami muselo preukázať, že sa vzdialili zo svojho bydliska alebo ukryli práve s úmyslom znemožniť alebo sťažiť odovzdanie“.

13 Článok 2 písm. n) nariadenia Dublin III na druhej strane hovorí o „rizik[u] úteku“, ktoré vníma ako „existenci[u] dôvodov v konkrétnom prípade, ktoré sa zakladajú na objektívnych kritériách vymedzených právom, pre ktoré sa možno domnievať, že žiadateľ alebo štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti, na ktorých sa vzťahuje konanie o odovzdaní, môžu utiecť“. Tento pojem sa podľa môjho názoru vzťahuje na okolnosti, za akých môže byť žiadateľ o medzinárodnú ochranu zaistený na účely odovzdania (článok 28 uvedeného nariadenia). V dôsledku uvedeného sa článok 2 písm. n) nariadenia Dublin III nevzťahuje na okolnosti, za akých sa musí usudzovať, že žiadateľ o medzinárodnú ochranu je na úteku v zmysle článku 29 ods. 2 druhej vety nariadenia Dublin III.

52. Okrem toho, hoci tieto pojmy evokujú vôľu niečomu uniknúť, pojmy „fuite“ (vo francúzskej jazykovej verzii), „flucht“¹⁴ (v nemeckej jazykovej verzii), „absconds“ (v anglickej jazykovej verzii), „fuga“ (v španielskej, talianskej a portugalskej jazykovej verzii), ktoré sú použité v článku 29 ods. 2 druhej vete nariadenia Dublin III, neodkazujú na požiadavku preukázať zámery žiadateľa o medzinárodnú ochranu, konkrétne sa vedome a zámerne vyhnúť výkonu odovzdania.

53. Znenie článku 29 ods. 2 druhej vety nariadenia Dublin III navyše neumožňuje ani dospieť k záveru, že stačí preukázať „útek“ žiadateľa o medzinárodnú ochranu jednou alebo viacerými objektívnymi okolnosťami, konkrétne jeho nevysvetlenou dlhodobou neprítomnosťou v meste jeho obvyklého bydliska.

54. Vzhľadom na túto neexistenciu spresnenia v znení nariadenia Dublin III sa pojem „útek“ v zmysle článku 29 ods. 2 druhej vety nariadenia Dublin III¹⁵ má vykladať pri zohľadnení nielen znenia tohto ustanovenia, ale aj jeho kontextu a cieľov sledovaných právnou úpravou, ktorej je súčasťou.¹⁶

55. Navyše, keďže dotknutá osoba je žiadateľom o medzinárodnú ochranu, do relevantného kontextu patria smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany¹⁷ a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/33/EÚ z 26. júna 2013, ktorou sa stanovujú normy pre prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu¹⁸.

1) O cieľoch článku 29 nariadenia Dublin III

56. Najmä z odôvodnení 4 a 5 nariadenia Dublin III vyplýva že cieľom tohto nariadenia je zaviesť jasnú a uplatniteľnú metódu, založenú na objektívnych a spravodlivých kritériách, na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu. Táto metóda by mala umožniť najmä rýchle určenie zodpovedného členského štátu, aby bol zaručený efektívny prístup k postupom na udelenie medzinárodnej ochrany, pri súčasnom rešpektovaní cieľa, ktorým je rýchle vybavovanie žiadostí o medzinárodnú ochranu.

57. Podľa článku 29 ods. 1 prvého pododseku nariadenia Dublin III sa odovzdanie dotknutej osoby uskutoční hneď, ako to je prakticky možné, a najneskôr do šiestich mesiacov. Súdny dvor v bode 40 rozsudku z 29. januára 2009, Petrosian (C-19/08, EU:C:2009:41), rozhodol, že vzhľadom na praktickú zložitosť a organizačné ťažkosti súvisiace s výkonom takéhoto odovzdania je cieľom tejto lehoty šiestich mesiacov umožniť dvom dotknutým členským štátom dohodnúť sa vo veci jeho uskutočnenia, a konkrétnejšie žiadajúcemu členskému štátu umožniť vyriešiť modalitu uskutočnenia tohto odovzdania, ktoré sa vykonáva podľa vnútroštátneho práva tohto druhého uvedeného štátu.¹⁹

58. Článok 29 ods. 2 nariadenia Dublin III spresňuje, že ak sa odovzdanie neuskutoční v lehote šiestich mesiacov, zodpovedný členský štát bude zbavený svojej povinnosti prevziať alebo prijať späť dotknutú osobu a táto zodpovednosť sa presunie na žiadajúci členský štát.

¹⁴ „wenn die betreffende Person flüchtig ist“.

¹⁵ V tejto súvislosti uvádzam, že ani články 8 a 9 nariadenia č. 1560/2003 neobsahujú spresnenia.

¹⁶ Pozri rozsudok z 23. novembra 2006, Lidl Italia (C-315/05, EU:C:2006:736, bod 42). Treba zdôrazniť, že článok 29 ods. 2 druhá veta nariadenia Dublin III neobsahuje žiaden odkaz na vnútroštátne právo. Pozri tiež rozsudok z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, bod 37): „Z ustálenej judikatúry vyplýva, že tak z potreby jednotného uplatňovania práva Únie, ako aj zo zásady rovnosti vyplýva, že znenie ustanovenia práva Únie, ktoré neobsahuje nijaký výslovný odkaz na právo členských štátov s cieľom určiť jeho zmysel a rozsah pôsobnosti, v zásade vyžaduje v celej Európskej únii samostatný a jednotný výklad, ktorý musí zohľadňovať kontext tohto ustanovenia a cieľ sledovaný príslušnou právnou úpravou.“

¹⁷ Ú. v. EÚ L 180, 2013, s. 60.

¹⁸ Ú. v. EÚ L 180, 2013, s. 96.

¹⁹ Pokiaľ ide o modalitu odovzdania, pozri 8 a 9 vykonávacieho nariadenia.

59. Domnievam sa, že vzhľadom na cieľ, ktorým je rýchle vybavovanie žiadostí o medzinárodnú ochranu, sa možnosť predĺžiť lehotu šiestich mesiacov až na osemnásť mesiacov uplatní iba v prípade, že existujú presvedčivé dôkazy, že dotknutá osoba je na úteku. Rovnako ako pán Jawo si totiž myslím, že článok 29 ods. 2 druhá veta nariadenia Dublin III má charakter výnimky, ktorá má závažné dôsledky pre dotknutú osobu a pre určenie zodpovedného členského štátu.²⁰ Z toho vyplýva, že toto ustanovenie sa má vykladať reštriktívne.

60. Bez ohľadu na to, že má článok 29 ods. 2 druhá veta nariadenia Dublin III charakter výnimky, by však povinnosť preukázať, že žiadateľ o medzinárodnú ochranu sa vedome a zámerné vymanil z dosahu vnútroštátnych orgánov zodpovedných za vykonanie jeho odovzdania s úmyslom prekaziť alebo sťažiť odovzdanie podľa môjho názoru bola neprimeraná a na jej základe by hrozilo značné narušenie už teraz zložitého a náročného systému odovzdávania, zavedeného nariadením Dublin III.²¹

61. V súlade s pripomienkami Komisie usudzujem, že ak by si kritérium „úteku“ vyžadovalo preukázanie rozhodného subjektívneho zámeru žiadateľa o medzinárodnú ochranu, „často... by sa takýto zámer dal preukázať len s veľkými ťažkosťami, počas náročných výsluchov, ktorých dĺžka by dosť často presahovala lehotu šiestich mesiacov, stanovenú v článku 29 ods. 2“ nariadenia Dublin III. Inak povedané, namiesto toho, aby mala druhá veta odseku 2 článku 29 nariadenia Dublin III charakter výnimky, alebo aby sa vykladala reštriktívne, by ju bolo prakticky nemožné uplatňovať.²²

2) O kontexte: vplyv smerníc 2013/32 a 2013/33

62. Podľa môjho názoru otázku, či žiadateľ o medzinárodnú ochranu je na úteku, treba rozhodnúť na základe konkrétnych a objektívnych dôkazov o tomto „úteku“, pri zohľadnení všetkých relevantných okolností, ako aj kontextu prípadu, o aký ide v prejednávanej veci, a bez ohľadu na akýkoľvek dôkaz o akýchkoľvek zámeroch dotknutej osoby, ktorá utiekla. Keďže konanie zavedené nariadením Dublin III nemá trestnoprávnu povahu, dôkazným štandardom by mal byť štandard uplatniteľný v občiansko-právnych veciach (zvažovanie možností – „on the balance of probabilities“). Dôkazné bremeno majú nevyhnutne príslušné vnútroštátne orgány, ktoré tvrdia, že dotknutá osoba je na úteku, pretože práve oni sú tými, ktorí chcú, aby sa uplatnila výnimka podľa článku 29 ods. 2 nariadenia Dublin III.

63. Pokiaľ ide o predmetný osobitný kontext, hoci platí, že žiadatelia o medzinárodnú ochranu sa podľa článku 7 ods. 1 smernice 2013/33 „môžu voľne pohybovať na území hostiteľského členského štátu alebo v rámci oblasti, ktorú im tento členský štát vyčlení“, toto právo *nie je absolútne* a môže podliehať podmienkam a povinnostiam.

20 Ak sa totiž lehota šiestich mesiacov prekročí, v zásade je za vybavenie žiadosti o medzinárodnú ochranu zodpovedný žiadajúci členský štát.

21 Platí to o to viac, že žiadateľ o medzinárodnú ochranu, ktorý musí byť dostupný a ktorý je informovaný o priebehu konania, môže veľmi jednoducho nahlásiť svoju neprítomnosť v mieste jeho obvyklého pobytu, predovšetkým pokiaľ je dlhodobá.

22 Podľa nemeckej vlády „by často dochádzalo k značným ťažkostiam v oblasti vyšetrovania a dokazovania, ak by sa muselo preukazovať, že dotknuté osoby sa vzdialili z miesta svojho bydliska alebo sa ukryli práve s úmyslom znemožniť alebo sťažiť ich odovzdanie. Takýto výklad by mohol žiadateľov o azyl nabádať k tomu, aby si s cieľom chrániť sa vymýšľali. Žiadatelia o azyl „sú na úteku“ v zmysle článku 29 ods. 2 druhej vety nariadenia Dublin III vtedy, keď z dôvodov, ktoré sú im pripísateľné, ich orgány členského štátu vykonávajúce odovzdanie nemôžu nájsť. Je to tak najmä v prípade, že žiadatelia o azyl počas relatívne dlhého časového obdobia prestanú bývať v ubytovni, v ktorej im bolo pridelené miesto, a orgán už nie je informovaný o mieste, na ktorom sa nachádzajú, a v dôsledku toho plánované odovzdanie nemožno vykonať“ (body 67 a 68 jej pripomienok). Maďarská vláda sa domnieva, že „okrem toho, že zámyery žiadateľa sú subjektívnou skutočnosťou, ktorá je absolútne irelevantná z hľadiska cieľa sledovaného nariadením [Dublin III], ak by odovzdanie malo závisieť od takejto skutočnosti, bolo by tým ohrozené účinné fungovanie nariadenia“ (bod 10 jej pripomienok). Holandská vláda tvrdí, že „vhodným výkladom pojmu ‚byť na úteku‘ v zmysle článku 29 ods. 2 druhej vety nariadenia [Dublin III] je taký výklad, že ide v podstate o neexistenciu... dostupnosti. Tento výklad nevyžaduje, aby na to, aby sa dalo konštatovať, že žiadateľ o azyl *je na úteku*, musí mať jeho nedostupnosť zámerný charakter. Presný dôvod alebo presná pohnutka nedostupnosti žiadateľa o azyl nemá žiadny význam z hľadiska systému a na účely cieľa zaručiť, aby sa odovzdanie do zodpovedného členského štátu mohlo uskutočniť čo najskôr“, (body 15 a 16 jej pripomienok). Podľa Švajčiarskej konfederácie „žiadateľ o azyl má povinnosť byť k dispozícii orgánov a nahlásiť im prípadnú neprítomnosť. Musí tomu tak byť *fortiori* v prípade, že sa odovzdanie do zodpovedného [členského] štátu má uskutočniť v blízkej budúcnosti a že dotknutá osoba o tom vie. Pod pojmom ‚útek‘ tak treba rozumieť situácie, ktoré odovzdanie znemožňujú z dôvodu neprítomnosti dotknutej osoby a ktoré sú tejto osobe pripísateľné“ (bod 11 jej pripomienok). Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

64. Členské štáty totiž jednak môžu rozhodnúť „o mieste pobytu žiadateľa z dôvodu verejného záujmu, verejného poriadku alebo v prípade potreby aj z dôvodu rýchleho spracovania a efektívneho monitorovania jeho žiadosti o medzinárodnú ochranu“²³, a jednak „môžu podmieniť zabezpečovanie materiálnych podmienok prijímania skutočným pobytom žiadateľov na konkrétnom mieste, ktoré určia...“²⁴. Okrem toho „členské štáty od žiadateľov vyžadujú, aby príslušné orgány informovali o súčasnej adrese a aby čo najskôr týmto orgánom oznámili každú zmenu adresy“²⁵. Podľa môjho názoru sú tieto obmedzenia a povinnosti nevyhnutné na zabezpečenie okrem iného toho, aby žiadateľ o medzinárodnú ochranu mohol byť ľahko lokalizovaný s cieľom uľahčiť posúdenie jeho žiadosti, ako aj prípadne jeho odovzdanie do iného členského štátu, v súlade s článkom 29 nariadenia Dublin III.

65. Podľa Komisie bol článok 7 ods. 2 až 4 smernice 2013/33 Spolkovou republikou Nemecko prebratý prostredníctvom § 56 až 58 Asylgesetz (zákon o azyle). Komisia uviedla, že na základe týchto ustanovení pán Jawo „nemal opustiť – a to ani dočasne – bez správneho povolenia distrikt podliehajúci právomoci cudzineckého orgánu mesta Heidelberg, čo však na začiatku júna 2015 spravil“.

66. Treba však uviesť, že podľa článku 5 smernice 2013/33 členské štáty musia informovať žiadateľov o medzinárodnú ochranu písomne a v jazyku ktorému rozumejú alebo o ktorom sa odôvodnene predpokladá, že mu rozumejú, o povinnostiach, ktoré musia spĺňať v súvislosti s podmienkami prijímania.²⁶ Z uvedeného vyplýva, že ak tieto pravidlá neboli dodržané, nedodržanie obmedzení slobodného pohybu vo vzťahu k žiadateľom o medzinárodnú ochranu nemožno namietat.

67. Okrem toho článok 13 ods. 2 písm. a) smernice 2013/32 stanovuje možnosť členských štátov uložiť žiadateľovi o medzinárodnú ochranu povinnosť „sa... hlásiť príslušným orgánom alebo sa pred ne osobne dostaviť, buď bezodkladne alebo v určený čas“²⁷. Domnievam sa, že táto povinnosť môže byť relevantná v prípade, akým je prípad, o aký ide vo veci samej, a to napriek tomu, že žiadosť pána Jawa o azyl bola Úradom zamietnutá ako neprípustná a že bolo nariadené jeho vyhostenie do Talianska. Príslušný vnútroštátny orgán totiž musí mať možnosť sa so žiadateľom o medzinárodnú ochranu skontaktovať na účely uskutočnenia jeho odovzdania, aby jeho žiadosť o medzinárodnú ochranu bola preskúmaná orgánmi zodpovedného členského štátu v súlade s nariadením Dublin III.

68. Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že za predpokladu, že žiadateľ o medzinárodnú ochranu bol informovaný²⁸ o obmedzeniach vzťahujúcich sa na jeho právo slobodne sa pohybovať a o jeho povinnostiach dostaviť sa pred príslušné vnútroštátne orgány v súlade s vnútroštátnymi ustanoveniami, ktorými sa preberá článok 5 smernice 2013/33 a článok 13 ods. 2 písm. a) smernice 2013/32,

23 Článok 7 ods. 2 smernice 2013/33. Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

24 Článok 7 ods. 3 smernice 2013/33. Článok 7 ods. 4 uvedenej smernice stanovuje, že „členské štáty ustanovia možnosť poskytovať žiadateľom dočasné povolenie na opustenie miesta pobytu uvedeného v odsekoch 2 a 3 a/alebo vyčlenenej oblasti uvedenej v odseku 1. Rozhodnutia sa prijímajú na základe individuálneho posúdenia, objektívne a nestranné, a ak sú rozhodnutia zamietavé, musia sa odôvodniť“.

25 Článok 7 ods. 5 smernice 2013/33

26 Tieto informácie sa môžu prípadne poskytovať aj ústne. V tejto súvislosti podmienky prijímania zahŕňajú právo slobodne sa pohybovať.

27 Vláda Spojeného kráľovstva poznamenala, že v „Spojenom kráľovstve žiadatelia o azyl, ktorí nie sú zaistení, podliehajú určitým povinnostiam, medzi ktoré patrí povinnosť pravidelne sa hlásiť na ministerstve vnútra. Väčšina žiadateľov o azyl je povinná sa hlásiť každý týždeň. Tí, ktorí sú predmetom konaní o odovzdaní na základe nariadenia Dublin III, sa musia hlásiť každé dva týždne, s výnimkou prípadu, že dotknutá osoba je účastníkom konania v spore týkajúcom sa napadnutia jeho vyhostenia, pričom v takomto prípade musí podávať hlásenie raz mesačne. Cieľom tohto postupu je zaručiť, aby žiadateľ o azyl ostal v kontakte s príslušnými orgánmi a aby tieto orgány boli informované o jeho prítomnosti a o mieste, na ktorom sa nachádza. Uvedený postup napokon zaručuje riadne uplatňovanie nariadenia, pretože umožňuje, aby sa odovzdania uskutočňovali. Okrem toho Spojené kráľovstvo uplatňuje politiku, podľa ktorej sa o žiadateľovi o azyl, ktorý sa pred príslušné orgány nedostaví trikrát, usudzuje, že je na úteku. Spojené kráľovstvo sa domnieva, že takýto prístup poskytuje potrebný stupeň istoty tak vnútroštátnym orgánom, ako aj žiadateľovi o azyl, a určitú flexibilitu v prípade, že sa žiadateľ o azyl neohlási z dobrých dôvodov (napríklad z dôvodu choroby)“ (body 51 a 52 jeho pripomienok).

28 Na pojednávaní Úrad nevedel odpovedať na otázku, či sa toto informovanie uskutočnilo. Preverenie tejto skutočnosti bude úlohou vnútroštátneho súdu.

skutočnosť, že sa počas relatívne dlhého časového obdobia prestal zdržiavať v ubytovni, v ktorej mu bolo pridelené miesto, pričom tieto orgány neboli informované o mieste, na ktorom sa nachádzal, a že v dôsledku toho nebolo možné vykonať plánované odovzdanie, podľa môjho názoru postačuje na predĺženie lehoty na odovzdanie na osemnásť mesiacov podľa článku 29 ods. 2 nariadenia Dublin III.

B. O druhej prejudiciálnej otázke

69. Svojou druhou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd pýta na to, či sa má článok 29 ods. 2 druhá veta nariadenia Dublin III vykladať v tom zmysle, že to, že žiadajúci členský štát ešte pred uplynutím lehoty šiestich mesiacov informuje zodpovedný členský štát o tom, že dotknutá osoba je na úteku, a zároveň uvedie konkrétnu lehotu, najviac v trvaní 18 mesiacov, v ktorej dôjde k odovzdaniu, stačí na to, aby došlo k predĺženiu lehoty na odovzdanie, alebo či možno lehotu šiestich mesiacov predĺžiť iba po vzájomnej dohode zúčastnených členských štátov.

70. Treba poznamenať, že článok 29 ods. 2 druhá veta nariadenia Dublin III nestanovuje žiadnu poradu medzi žiadajúcim členským štátom a zodpovedným členským štátom²⁹ o predĺžení lehoty, ktoré tento článok umožňuje.

71. Okrem toho právomoc stanoviť jednotné podmienky pre konzultácie a výmenu informácií medzi členskými štátmi, najmä v prípadoch odložených alebo oneskorených odovzdaní, bola na základe článku 29 ods. 4 nariadenia Dublin III delegovaná na Komisiu. Tieto jednotné podmienky sú stanovené najmä v článku 9 vykonávacieho nariadenia.

72. Podľa môjho názoru z výkladu článku 29 ods. 2 nariadenia Dublin III v spojení s článkom 9 nariadenia č. 1560/2003 vyplýva, že keď sa zistí, že dotknutá osoba je na úteku, lehota šiestich mesiacov podľa článku 29 uvedeného nariadenia *môže byť*³⁰ jednostranne predĺžená žiadajúcim členským štátom najviac na osemnásť mesiacov, pod podmienkou, že bezodkladne druhý členský štát *informuje* o odložení odovzдания, pričom dodrží modalitu stanovené v článku 9 vykonávacieho nariadenia. Podľa článku 9 ods. 2 vykonávacieho nariadenia č. 1560/2003 tak musí urobiť *pred* uplynutím lehoty šiestich mesiacov, stanovenej v článku 29 ods. 1 a 2 nariadenia Dublin III.

73. Vzhľadom na vyššie uvedené sa domnievam, že článok 29 ods. 2 druhá veta nariadenia Dublin III a článok 9 ods. 2 nariadenia č. 1560/2003 sa majú vykladať v tom zmysle, že to, že žiadajúci členský štát ešte pred uplynutím lehoty šiestich mesiacov informuje zodpovedný členský štát o tom, že dotknutá osoba je na úteku, a zároveň uvedie konkrétnu lehotu, najviac v trvaní 18 mesiacov, v ktorej dôjde k odovzdaniu, stačí na to, aby došlo k predĺženiu lehoty na odovzdanie.

C. O tretej prejudiciálnej otázke

74. Svojou treťou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v prvom rade Súdneho dvora pýta na to, či je odovzdanie žiadateľa o medzinárodnú ochranu do zodpovedného členského štátu neprípustné, ak by v ňom uvedený žiadateľ v prípade priznania medzinárodnej ochrany v tomto členskom štáte bol vzhľadom na to, aké by boli potom jeho predpokladané životné podmienky, vystavený vážnemu riziku neľudského a ponižujúceho zaobchádzania v zmysle článku 4 Charty. V druhom rade sa vnútroštátny súd pýta, či takáto otázka patrí do pôsobnosti práva Únie. V treťom rade sa vnútroštátny súd pýta, podľa akých kritérií sa majú posudzovať životné podmienky osoby, ktorej sa priznala medzinárodná ochrana.

75. Postupne preskúmam druhú, prvú a tretiu časť tejto prejudiciálnej otázky.

²⁹ Pozri a *contrario* článok 29 ods. 1 nariadenia Dublin III, ktorý výslovne stanovuje poradu medzi predmetnými členskými štátmi.

³⁰ Predĺženie lehoty šiestich mesiacov nie je automatické.

1. Úvodné pripomienky

76. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora treba pravidlá sekundárneho práva Únie, vrátane ustanovení nariadenia Dublin III, vykladať a uplatňovať pri rešpektovaní základných práv zaručených Chartou. Zákaz trestov alebo neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania, upravený v článku 4 Charty, má v tejto súvislosti podstatný význam, keďže tento zákaz je absolútny, pretože je úzko spojený s rešpektovaním ľudskej dôstojnosti upravenej v článku 1 Charty.³¹

77. Spoločný európsky azylový systém bol vytvorený v kontexte umožňujúcom sa domnievať, že všetky štáty, ktoré sa na ňom zúčastňujú, či už sú členskými štátmi alebo tretími krajinami, dodržiavajú základné práva, vrátane práv založených na Ženevskom dohovore, ako aj v EDLP, a že členské štáty si môžu v tejto súvislosti vzájomne dôverovať. Na základe tejto zásady vzájomnej dôvery prijal normotvorca Únie okrem iného nariadenie Dublin III. Za týchto okolností Súdny dvor rozhodol, že sa musí uplatniť domnienka, že zaobchádzanie so žiadateľmi o azyl v každom členskom štáte je v súlade s požiadavkami Charty, so Ženevským dohovorom, ako aj s EDLP.³²

78. Bez ohľadu na túto domnienku súladu Súdny dvor tiež rozhodol, že nemožno vylúčiť, že sa fungovanie spoločného európskeho azylového systému bude v praxi stretávať s veľkými ťažkosťami v konkrétnom členskom štáte, takže bude existovať vážne riziko, že sa so žiadateľmi o azyl v prípade odovzdania do tohto členského štátu bude zaobchádzať spôsobom nezlučiteľným s ich základnými právami.³³

79. V bode 99 rozsudku z 21. decembra 2011, N. S. a i. (C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865), Súdny dvor jasne uvádza, „že uplatnenie nariadenia [Dublin III] na základe nevyvrátiteľnej domnienky, že v členskom štáte, ktorý má za normálnych okolností právomoc posúdiť jeho žiadosť, budú dodržané základné práva žiadateľa o azyl, je nezlučiteľné s povinnosťou členských štátov vykladať a uplatňovať nariadenie [Dublin III] spôsobom, ktorý je v súlade so základnými právami“.

80. V dôsledku uvedeného ide o vyvrátiteľnú domnienku.

81. Súdny dvor tiež vo svojom rozsudku z 21. decembra 2011, N. S. a i. (C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865, body 86 až 94 a 106), poznamenal, že odovzdanie žiadateľov o azyl v rámci dublinského systému môže byť za určitých okolností v rozpore so zákazom uvedeným v článku 4 Charty. Súdny dvor tak rozhodol, že žiadateľ o azyl je vystavený skutočnému riziku, že bude vystavený neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu v zmysle tohto článku v prípade odovzdania do členského štátu, v ktorom by bolo možné sa vážne obávať, že v *konaní o azyle a podmienkach prijímania žiadateľov* existujú *systémové chyby*. V dôsledku uvedeného v súlade so zákazom upraveným v uvedenom článku teda prináleží členským štátom neuskutočniť v rámci dublinského systému odovzdania do členského štátu v prípade, že musia vedieť, že v tomto štáte takéto chyby existujú.³⁴

31 Pozri rozsudok zo 16. februára 2017, C. K. a i. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, bod 59 a citovaná judikatúra). Práva priznávajúce žiadateľom o azyl boli napokon nariadením Dublin III posilnené. Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. júna 2016, Ghezelbash (C-63/15, EU:C:2016:409, bod 34). Podľa Súdneho dvora zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania, upravený v článku 4 Charty, zodpovedá zákazu uvedenému v článku 3 EDLP a vzhľadom na to je v súlade s článkom 52 ods. 3 Charty jeho zmysel a rozsah rovnaký ako zmysel a rozsah, ktorý uvedenému zákazu priznáva tento dohovor (rozsudok zo 16. februára 2017, C. K. a i., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, bod 67). Okrem toho z článku 15 ods. 2 EDLP vyplýva, že od článku 3 EDLP nie je možné odstúpiť, a Súdny dvor potvrdil, že judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESEP“) k článku 3 EDLP treba zohľadniť pri výklade článku 4 Charty (rozsudok zo 16. februára 2017, C. K. a i., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, bod 68).

32 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. decembra 2011, N. S. a i. (C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865, body 78 až 80).

33 Pozri rozsudok z 21. decembra 2011, N. S. a i. (C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865, bod 81).

34 Pozri rozsudok zo 16. februára 2017, C. K. a i. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, bod 60 a citovaná judikatúra).

82. Rozsudok z 21. decembra 2011, N. S. a i. (C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865), bol vydaný v podobnej situácii, akou bola situácia, o ktorú išlo v rozsudku ESLP z 21. januára 2011, M. S. S. v. Belgicko a Grécko³⁵ a ktorá sa týkala článku 3 EDLP, konkrétne odovzdania žiadateľa o azyl belgickými orgánmi do Grécka, ktoré bolo členským štátom zodpovedným za posúdenie jeho žiadosti.³⁶ Súdny dvor v bode 88 rozsudku z 21. decembra 2011, N. S. a i. (C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865), konštatoval, že ESLP okrem iného rozhodol, že Belgické kráľovstvo porušilo článok 3 EDLP jednak tým, že vystavilo sťažovateľa rizikám vyplývajúcim z chýb v konaní o azyle v Grécku, keďže belgické orgány vedeli alebo mali vedieť, že tento sťažovateľ nemal nijakú záruku, že jeho žiadosť o azyl bude riadne preskúmaná gréckymi orgánmi, a jednak tým, že vedome vystavili sťažovateľa podmienkam pozbavenia osobnej slobody a životným podmienkam predstavujúcim ponížujúce zaobchádzanie.³⁷

83. Napriek tomu, že judikatúra založená na rozsudku z 21. decembra 2011, N. S. a i. (C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865), týkajúca sa existencie systémových chýb v konaní o azyle a podmienkach prijímania žiadateľov v dožiadanom členskom štáte, bola roku 2013 kodifikovaná v článku 3 ods. 2 druhom pododseku nariadenia Dublin III, Súdny dvor rozhodol, že nemožno dospieť k záveru, že akékoľvek porušenie základného práva zodpovedným členským štátom by malo vplyv na povinnosti iných členských štátov dodržiavať ustanovenia nariadenia Dublin III.³⁸ Nebolo by totiž zlučiteľné s cieľmi a systémom nariadenia Dublin III, aby akékoľvek porušenie pravidiel upravujúcich spoločný azylový systém stačilo na to, aby sa zabránilo akémukoľvek odovzdaniu žiadateľa o azyl do členského štátu, ktorý je za normálnych okolností príslušným.³⁹

84. Pokiaľ ide o riziká súvisiace so *samotným odovzdaním* žiadateľa o medzinárodnú ochranu, Súdny dvor v bode 65 rozsudku zo 16. februára 2017, C. K. a i. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127), rozhodol, že toto je možné uskutočniť iba za podmienok vylučujúcich, že toto odovzдание so sebou prináša skutočné riziko, že dotknutá osoba bude vystavená neľudskému alebo ponížujúcemu zaobchádzaniu

35 CE:ECHR:2011:0121JUD003069609.

36 Treba poznamenať, že ESLP pri preskúmaní podmienok prijímania žiadateľov o medzinárodnú pomoc v Grécku vzal do úvahy povinnosti, ktoré majú grécke orgány na základe smernice Rady 2003/9/ES z 27. januára 2003, ktorou sa ustanovujú minimálne normy pre prijímanie žiadateľov o azyl [v členských štátoch] (Ú. v. ES L 31, 2003, s. 18; Mim. vyd. 19/006, s. 101). Pozri rozsudok ESLP, 21. január 2011, M.S.S. v. Belgicko a Grécko (CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, bod 263).

37 ESLP vo svojom rozsudku rozhodol, že situácia *závažnej materiálnej deprivácie* môže predstavovať problém z hľadiska článku 3 EDLP. Ďalej tento súd skonštatoval, že situácia, v ktorej sa nachádzal predmetný sťažovateľ, bola osobitne závažná. ESLP uviedol, že „sťažovateľ vysvetlil, že dlhé mesiace žil v kompletnej deprivácii a nemohol uspokojovať žiadnu zo svojich základných potrieb: živiť sa, umývať sa a bývať. K tomu sa pridával permanentný strach z napadnutia a okradnutia, ako aj absolútna neexistencia perspektívy, že sa jeho situácia zlepší“ [rozsudok ESLP, 21. január 2011, M.S.S. v. Belgicko a Grécko, CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, body 252 až 254)]. V bode 263 tohto rozsudku ESLP uvádza, že grécke orgány „riadne nezohľadnili zraniteľnosť sťažovateľa ako žiadateľa o azyl a z dôvodu ich nečinnosti ich treba brať na zodpovednosť za podmienky, v ktorých sa sťažovateľ nachádzal dlhé mesiace, pričom žil na ulici, bez prostriedkov, bez prístupu k hygienickým zariadeniam a nedisponoval žiadnym prostriedkom na uspokojovanie svojich vlastných základných potrieb. ESLP sa domnieva, že sťažovateľ bol obeťou ponížujúceho zaobchádzania svedčiaceho o nedostatku rešpektovania jeho dôstojnosti a že táto situácia u neho nepochybne vyvolala pocity strachu, úzkosti alebo menejcennosti, ktoré ho mohli dovádzať do zúfalstva. ESLP usudzuje, že takéto existenčné podmienky v spojení s dlhodobou neistotou, v ktorej ostával, a absolútna neexistencia perspektívy, že sa jeho situácia zlepší, dosiahli úroveň závažnosti, vyžadovanú článkom 3 [EDLP]“.

38 Pozri rozsudok z 21. decembra 2011, N. S. a i. (C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865, bod 82).

39 Tamže, bod 84.

v zmysle článku 4 Charty. V tejto súvislosti Súdny dvor zohľadnil osobitne závažný zdravotný stav dotknutej osoby,⁴⁰ ktorý mohol viesť k nemožnosti odovzdať ju do iného členského štátu, a to aj v prípade neexistencie systémových chýb v konaní o azyle a podmienkach prijímania žiadateľov o azyl v žiadajúcom členskom štáte.

85. V bode 91 tohto rozsudku totiž Súdny dvor výslovne odmietol tvrdenie Komisie, podľa ktorého z článku 3 ods. 2 druhého pododseku nariadenia Dublin III vyplýva, že jedine existencia systémových chýb v zodpovednom členskom štáte by mohla mať dopad na povinnosť odovzdania žiadateľa o azyl do zodpovedného členského štátu.⁴¹

86. Súdny dvor v tejto súvislosti zdôraznil všeobecnú povahu článku 4 Charty, ktorý zakazuje neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie vo všetkých jeho formách, a tiež zdôraznil skutočnosť, že s absolútnou povahou tohto zákazu by bolo zjavne nezlučiteľné, ak by členské štáty mohli ignorovať skutočné a preukázané riziko neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania týkajúceho sa žiadateľa o azyl s odôvodnením, že toto riziko nevyplýva zo systémovej chyby v zodpovednom členskom štáte.⁴²

87. V bode 95 rozsudku zo 16. februára 2017, C. K. a i. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127), sa uvádza, že nemožnosť uskutočniť odovzdanie za okolností, o aké ide v tejto veci, *plne rešpektuje zásadu legitímnej dôvery*, keďže ani zďaleka neovplyvňuje existenciu domnienky dodržiavania základných práv v každom členskom štáte, ale zabezpečuje, aby členské štáty náležite zohľadnili výnimočné situácie, o ktorých sa uvažuje v tomto rozsudku. *Navyše ak by členský štát pristúpil k odovzdaniu žiadateľa o azyl v takýchto situáciách, neľudské a ponižujúce zaobchádzanie, ktoré by z toho vyplynulo, by nebolo priamo či nepriamo pripísateľné orgánom zodpovedného členského štátu, ale iba prvému členskému štátu*⁴³.

88. Tento opatrný prístup, ktorý zdôrazňuje ochranu základných zásad a ľudských práv, sa odráža aj v judikatúre ESĽP. Tento súd totiž v bode 126 svojho rozsudku zo 4. novembra 2014, Tarakhel v. Švajčiarsko (CE:ECHR:2014:1104JUD002921712), pripomína, „že výhrada určitej osoby, podľa ktorej by ju jej vrátenie do tretej krajiny vystavilo zaobchádzaniu zakázanému článkom 3 [EDĽP], musí byť povinne predmetom pozorného preskúmania vnútroštátnym súdom“.

40 Rozsudok zo 16. februára 2017, C. K. a i. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, body 71, 73 a 96). V tejto veci Súdny dvor rozhodol, že neexistujú závažné dôvody, pre ktoré sa možno domnievať, že v konaní o azyle a podmienkach prijímania žiadateľov o azyl v zodpovednom členskom štáte existujú systémové chyby. Súdny dvor však rozhodol, že nemožno vylúčiť, že samotné odovzdanie žiadateľa o azyl, ktorého zdravotný stav je osobitne závažný, môže pre dotknutú osobu samo osebe predstavovať skutočné riziko neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania v zmysle článku 4 Charty, a to bez ohľadu na kvalitu prijatia a starostlivosti dostupnej v členskom štáte zodpovednom za posúdenie jej žiadosti. Súdny dvor usúdil, že za okolností, za ktorých by odovzdanie žiadateľa o azyl trpiaceho osobitne závažným fyzickým alebo psychickým ochorením so sebou prinášalo skutočné a preukázané riziko významného a nezvratného zhoršenia jeho zdravotného stavu, by takéto odovzdanie predstavovalo neľudské a ponižujúce zaobchádzanie v zmysle uvedeného článku. Súdny dvor dodal, že je úlohou orgánov členského štátu, ktorý má uskutočniť odovzdanie, a prípadne jeho súdov, aby odstránili akúkoľvek závažnú pochybnosť týkajúcu sa vplyvu odovzdania na zdravotný stav dotknutej osoby tým, že prijímajú preventívne opatrenia nevyhnutné na to, aby jej odovzdanie prebehlo za podmienok umožňujúcich vhodne a dostatočne ochrániť zdravotný stav tejto osoby. V prípade, ak by vzhľadom na osobitnú závažnosť ochorenia dotknutého žiadateľa o azyl prijatie uvedených preventívnych opatrení nepostačovalo na zabezpečenie, že jeho odovzdanie so sebou neprinesie skutočné riziko významného a nezvratného zhoršenia jeho zdravotného stavu, prináleží orgánom daného členského štátu, aby odložili odovzdanie dotknutej osoby, a to na tak dlho, kým jej zdravotný stav nebude taký, že bude schopná takéhoto odovzdania.

41 Poukazujem na to, že ESĽP vo svojom rozsudku zo 4. novembra 2014, Tarakhel v. Švajčiarsko (CE:ECHR:2014:1104JUD002921712), rozhodol, že na účely preverenia, či odovzdanie žiadateľa o medzinárodnú ochranu na základe dublínskeho systému predstavuje neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie, je potrebné skúmať, či s ohľadom na všeobecnú situáciu zariadenia prijímajúceho žiadateľov o azyl v zodpovednom členskom štáte a na *konkrétnu situáciu sťažovateľov* existujú závažné a preukázané dôvody, na základe ktorých je možné sa domnievať, že v prípade vrátenia do Talianska sťažovateľom hrozí riziko, že s nimi bude zaobchádzané v rozpore s článkom 3 EDĽP. ESĽP rozhodol, že v predmetnom čase nebolo možné situáciu Talianska vôbec prirovnať k situácii Grécka v čase vydania rozsudku z 21. januára 2011, M.S.S. v. Belgicko a Grécko (CE:ECHR:2011:0121JUD003069609), a že prístup v tejto veci nemôže byť taký istý ako ten, ktorý viedol k vydaniu uvedeného rozsudku. ESĽP však rozhodol, že ak by sťažovatelia (pár so šiestimi maloletými deťmi, pričom na tieto deti sa vzťahovala špeciálna ochrana vzhľadom na ich osobitné potreby a ich extrémnu zraniteľnosť), mali byť vrátení do Talianska bez toho, aby švajčiarske orgány od talianskych orgánov vopred získali individuálnu záruku týkajúcu sa jednak zabezpečenia starostlivosti prispôbenej veku detí, a jednak zachovania celistvosti rodiny, došlo by k porušeniu článku 3 EDĽP.

42 Pozri rozsudok zo 16. februára 2017, C. K. a i. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, bod 93).

43 Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

89. Na rozdiel od okolností existujúcich vo veciach, ktoré viedli k vydaniu rozsudkov z 21. decembra 2011, N. S. a i. (C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865), a zo 16. februára 2017, C. K. a i. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127), a ktoré sa týkali v prvom prípade systémových chýb v konaní o azyle a podmienkach prijímania žiadateľov, a v druhom prípade samotného odovzdania žiadateľa o medzinárodnú ochranu, vec sama sa týka zohľadnenia situácie, ktorá by mohla nastať *po* priznaní medzinárodnej ochrany v zodpovednom členskom štáte.

90. Touto novou okolnosťou sa Súdny dvor ešte nezaoberal.

2. O druhej časti tretej prejudiciálnej otázky⁴⁴

a) Pripomienky účastníkov konania

91. Talianska vláda predložila pripomienky iba k tretej prejudiciálnej otázke. Domnieva sa, že údajné systémové chyby pripisované zodpovednému členskému štátu, tak ako ich vysvetľuje vnútroštátny súd, sa v skutočnosti týkajú systému sociálnej ochrany platného v tomto štáte, a preto nepredstavujú porušenie článku 4 Charty, ale prípadne článkov 34 a 35 Charty a ustanovení smernice 2011/95.

92. Podľa talianskej vlády vnútroštátny súd vychádza z hypotetickej „systémovej chyby“, ktorá nezapadá ani do kontextu konania o azyle, ani do kontextu podmienok prijímania žiadateľov o azyl, ale do kontextu nasledujúceho štádia, a to konkrétne štádia pobytu žiadateľov o azyl, ktorým už medzinárodná ochrana bola priznaná, na území členského štátu. Namietané riziko sa tak javí ako hypotetické, keďže situácia pána Jawa je situáciou žiadateľa o azyl, ktorého žiadosť o medzinárodnú ochranu ešte nebola predmetom ani preskúmania, ani rozhodnutia.

93. Podľa nemeckej vlády platí, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora pravidlá sekundárneho práva Únie vrátane ustanovení nariadenia Dublin III sa majú vykladať a uplatňovať pri rešpektovaní základných práv zaručených Chartou.

94. Na základe uvedeného sa nemecká vláda domnieva, že životné podmienky osoby, ktorej právo požívať medzinárodnú ochranu bolo uznané, treba posúdiť v zmysle smernice 2011/95. Táto vláda uvádza, že hoci smernica 2013/33 predpisuje jednotné minimálne normy týkajúce sa prijímania žiadateľov o medzinárodnú ochranu, smernica 2011/95, ako aj Ženevský dohovor, stanovujú vnútroštátne zaobchádzanie alebo rovnosť zaobchádzania vo vzťahu k štátnym príslušníkom tretích krajín v zodpovednom členskom štáte. Podľa nemeckej vlády „táto osobitosť sa... musí vziať do úvahy pri posudzovaní životných podmienok osôb, ktorých právo požívať medzinárodnú ochranu bolo uznané, a to v prípade, že treba posúdiť, či sú tieto životné podmienky prijateľné z hľadiska článku 4 Charty. Zvolenie tejto legislatívnej techniky, t. j. uplatnenia na základe výnimky⁴⁵ má dopady aj na pôsobnosť základných práv Únie. Základné práva Únie sa totiž na základe článku 51 ods. 1 prvej vety Charty uplatňujú len v rámci vykonávania práva Únie. V dôsledku uvedeného opatrenia, ktoré nie sú zahrnuté v smernici [2011/95] a v rámci ktorých členské štáty konajú na základe svojej vlastnej právomoci, nepatria do pôsobnosti Charty [a] kritérium primárneho práva (v predmetnom prípade článok 4 Charty) sa môže uplatniť len v tom prípade, že sekundárne právo Únie ukladá požiadavky členským štátom“.

95. Nemecká vláda dodáva, že vnútroštátny súd vychádza z nesprávneho výkladu pôsobnosti základných práv Únie, keď presadzuje myšlienku, že vnútroštátny súd by pri posudzovaní životných podmienok osôb, ktorých právo požívať medzinárodnú ochranu bolo uznané, mohol okrem dodržania základnej úrovne, ktorú prikazuje rešpektovať právo Únie v smernici 2011/95, preskúmať otázku

⁴⁴ Ako som uviedol v bode 75 vyššie, najskôr preskúmam druhú časť tretej otázky položenej vnútroštátnym súdom.

⁴⁵ Čiže vnútroštátne zaobchádzanie namiesto jednotných minimálnych noriem.

prípadného porušenia článku 4 Charty. Okrem toho podľa nemeckej vlády prináleží vecné preskúmanie žiadosti o azyl jedine zodpovednému členskému štátu a nie je jasné, na akom vecnom základe by členský štát uskutočňujúci odovzdanie mohol vykonať toto preskúmanie vopred, aby mohol s určitosťou dospieť k výsledku, že v zodpovednom členskom štáte uznanie bude alebo nebude priznané.

96. Podľa holandskej vlády nemožno žiadajúci členský štát brať na zodpovednosť za neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie v zmysle článku 4 Charty, ktorý by sa na žiadateľa o medzinárodnú ochranu mohol uplatňovať v období nasledujúcim po konaní o azyle, pretože odovzdanie nie je tým, čo žiadateľa vystavuje tomuto zaobchádzaniu. Zodpovednosť za situáciu, v ktorej sa žiadateľ o medzinárodnú ochranu „bude nachádzať *po tom*, ako sa podriadil konaniu o azyle, má *výlučne* členský štát, ktorý dublinské nariadenie určuje na vybavenie žiadosti o azyl a na to, aby sa zhostil s tým súvisiacich povinností“.

97. Podľa vlády Spojeného kráľovstva je zjavné, že ak by sa žiadateľovi o azyl priznala možnosť napadnúť rozhodnutie o odovzdaní s odvolaním sa na životné podmienky v zodpovednom členskom štáte *po* priznaní medzinárodnej ochrany, išlo by to riadne nad rámec pôsobnosti dublinského systému. Po prvé znenie nariadenia Dublin III takýto extenzívny výklad nepotvrďuje. Po druhé cieľom dublinského systému je určiť členský štát zodpovedný za posúdenie žiadosti o azyl a tento systém sa nezaujíma o výsledok žiadosti o azyl alebo o situáciu žiadateľov o azyl po tom, ako bola medzinárodná ochrana priznaná, v prípade priaznivej odpovede na žiadosť. Po tretie výsledok žiadosti o azyl v čase, keď sa už žiadateľ o azyl nachádza v zodpovednom členskom štáte, je neistý. Po štvrté vláda Spojeného kráľovstva sa domnieva, že namietanie životných podmienok po priznaní medzinárodnej ochrany s cieľom spochybniť rozhodnutie je predčasné. Táto vláda uvádza, že môže uplynúť veľa času pred tým, ako sa uskutoční odovzdanie a následne prejedná žiadosť o azyl, pričom životné podmienky sa počas tohto obdobia môžu aj značne zmeniť. Podľa vlády Spojeného kráľovstva, ak osobe požívajúcej medzinárodnú ochranu hrozí riziko, že s ním bude zaobchádzané v rozpore s článkom 4 Charty po priznaní tejto ochrany, má potom za predpokladu, že sa uplatňuje právo Únie, možnosť požadovať súdnu ochranu v hostiteľskom členskom štáte.

98. Maďarská vláda sa domnieva, že pôsobnosť nariadenia Dublin III sa vzťahuje na obdobie zodpovedajúce uskutočňovaniu konania na účely určenia členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu, a naopak neobsahuje pravidlá týkajúce sa nasledujúceho obdobia. Podľa uvedenej vlády okolnosti, ktoré existujú po odovzdaní a prejednaní žiadosti o medzinárodnú ochranu, nepatria medzi okolnosti, ktoré treba preskúmať v rámci článku 3 ods. 2 nariadenia Dublin III. Táto vláda uvádza, že životné podmienky po prejednaní žiadosti nie je možné preskúmať objektívne, pretože sociálne systémy členských štátov nie sú porovnateľné a neexistuje žiadne vnútroštátne riešenie, ktorého primeranosť by nemohla byť spochybnená. Podľa tejto vlády je tak možné položiť si hlavne otázku, na čom by určitý orgán alebo vnútroštátny súd mohli založiť svoje rozhodnutie o odmietnutí odovzdania v rámci „dublinského“ postupu, vzhľadom na to, že by bolo potrebné preskúmať vopred, či žiadateľ v prvom rade bude uznaný za utečenca v zodpovednom členskom štáte, a v druhom rade, či v konkrétnom prípade existuje skutočné riziko, že prípadne životné podmienky nebudú uspokojivé.

99. Komisia usudzuje, že nariadenie Dublin III, aj pokiaľ sa vykladá z hľadiska článku 4 Charty, nevyžaduje, aby sa členské štáty v rámci konaní o odovzdaní na základe uvedeného nariadenia jednak venovali otázke, či osobám požívajúcim medzinárodnú ochranu hrozilo konkrétne riziko, že budú *po* ukončení ich konania o azyle žiť v zlých životných podmienkach, a teda že s nimi bude zaobchádzané spôsobom, ktorý je v rozpore s ľudskou dôstojnosťou, a jednak aby z takýchto dôvodov pozastavili jednotlivé odovzdania. Komisia sa naopak domnieva, že pokiaľ zodpovedný členský štát spĺňa svoje povinnosti vo vzťahu k osobám požívajúcim ochranu na základe Ženevského dohovoru a smernice 2011/95, to konkrétne znamená, že im z *titulu rovnosti* skutočne poskytuje prístup k vzdelaniu,

zamestnaniu, sociálnej pomoci, bývaníu a zdravotnej starostlivosti, ostatné členské štáty môžu mať dôveru v skutočnosť, že tento štát a jeho spoločnosť ako celok vynakladajú dostatočné snahy na to, aby ani so znevýhodnenými osobami nebolo zaobchádzané spôsobom, ktorý je neľudský alebo ponižujúci v zmysle článku 4 Charty.

b) Analýza

100. Vnútroštátny súd sa Súdneho dvora pýta, či preskúmanie zo strany žiadajúceho členského štátu predtým, ako uskutoční odovzdanie, týkajúce sa existencie skutočných a preukázaných rizík neľudského a ponižujúceho zaobchádzania dotknutej osoby v dožiadanom členskom štáte, ktorá by mohla vyjsť najavo po prípadnom priznaní medzinárodnej ochrany, patrí do pôsobnosti práva Únie, alebo či by naopak mohol usudzovať, že uvedené riziká sú príliš vzdialené, a že preto je ich preskúmanie a zohľadnenie predčasné.⁴⁶

101. Článok 51 ods. 1 Charty stanovuje, že jej ustanovenia sú určené pre členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Únie. Z toho vyplýva, že povinnosť rešpektovať článok 4 Charty, týkajúci sa zákazu neľudských a ponižujúcich trestov a zaobchádzania, vzniká členským štátom vtedy, keď žiadateľ o medzinárodnú ochranu odovzdávajú do zodpovedného členského štátu na základe uplatnenia článku 29 nariadenia Dublin III.⁴⁷

102. Platí pritom, že keď členský štát uskutočňuje odovzdanie žiadateľa o medzinárodnú ochranu, vykonáva článok 29 nariadenia Dublin III, a nie ustanovenia smernice 2011/95. Z toho vyplýva, že pripomienky nemeckej vlády, podľa ktorých sa Charta v prejednávanej veci neuplatňuje, pokiaľ smernica 2011/95 nestanovuje povinnosť členským štátom spĺňať určité požiadavky, nie sú relevantné.

103. Pokiaľ ide o pripomienky talianskej vlády k článkom 34 a 35 Charty, treba poznamenať, že vnútroštátny súd nepoložil otázky, ktoré by sa týkali týchto ustanovení. Okrem toho si myslím, že prípadné uplatnenie týchto ustanovení nevedie k odmietnutiu relevantnosti uplatnenia článku 4 Charty.

104. Navyše okrem všeobecného a absolútneho zákazu obsiahnutého v článku 4 Charty, ktorý svedčí v prospech extenzívneho uplatňovania tohto ustanovenia, treba pripomenúť, že Súdny dvor v rozsudku z 21. decembra 2011, N. S. a i. (C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865), konštatoval, že *spoločný európsky azylový systém* je založený na vzájomnej dôvere a domnienke rešpektovania práva Únie zo strany členských štátov, a najmä základných práv, čím sa v zásade umožňuje odovzdávanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu do príslušného členského štátu na základe dublinského systému.

105. V tejto súvislosti z bodov 84 a 85 rozsudku z 21. decembra 2011, N. S. a i. (C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865), vyplýva, že Súdny dvor vo svojej analýze spoločného európskeho azylového systému vzal do úvahy nielen smernicu 2003/9, ale aj smernicu Rady 2004/83/ES z 29. apríla 2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo

⁴⁶ Vnútroštátny súd usudzuje, že spoločný európsky azylový systém sa neobmedzuje len na to, že upravuje fázu prijímania žiadateľov o medzinárodnú ochranu a konanie o priznaní takejto ochrany. Tento systém by mal zohľadňovať aj osoby, ktorým zodpovedný členský štát priznal medzinárodnú ochranu po skončení konania. Tento súd sa domnieva, že preskúmanie toho, či v členskom štáte existujú systémové chyby v zmysle článku 3 ods. 2 druhého pododseku nariadenia Dublin III, sa nesmie obmedziť iba na zodpovedanie otázky, či takéto chyby nemajú podmienky prijímania v priebehu samotného konania, ale musí zohľadniť aj neskoršiu situáciu. „Z uvedeného... nevyhnutne vyplýva, že existencia systémových chýb, ktoré nerešpektujú ľudskú dôstojnosť, a to čo i len v jedinej fáze, znamená, že je vo všeobecnosti nemožné dotknuté osoby... odkázať na konanie v...štáte, ktorý je v zásade zodpovedným štátom, ak by týmto osobám v tomto prípade hrozilo skutočné riziko zlého zaobchádzania v zmysle článku 4 [Charty].“

⁴⁷ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. decembra 2011, N. S. a i. (C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865, body 64 až 69).

osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany⁴⁸, ako aj smernicu Rady 2005/85/ES z 1. decembra 2005 o minimálnych štandardoch pre konanie v členských štátoch o priznávaní a odnímaní postavenia utečenca⁴⁹.

106. Treba zdôrazniť, že smernica 2004/83, rovnako ako aj smernica 2011/95, ktorá ju nahradila, obsahovala pravidlá o zaobchádzaní s osobami požívajúcimi medzinárodnú ochranu⁵⁰ a stanovovala najmä minimálne normy týkajúce sa prístupu dotknutej osoby k vzdelaniu, sociálnej ochrane, zdravotnej starostlivosti a bývaniu. V konaní, aké ide vo veci samej, pritom ide práve o prístup k týmto sociálnym právam v Taliansku.

107. Navyše k vybavovaniu žiadostí o medzinárodnú ochranu a prípadnému priznaniu tejto ochrany jasne dochádza až následne po určení zodpovedného členského štátu v súlade s nariadením Dublin III.

108. Hoci sa každá etapa vyznačuje osobitnými pravidlami a lehotami, myslím si, že určenie zodpovedného členského štátu, posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu a prípadné priznanie tejto pomoci spoločne vytvárajú spoločný európsky azylový systém. Všetky tieto oddelené etapy nasledujú jedna po druhej a sú vnútorne prepojené. Za okolností, o aké ide vo veci samej, keď sa namieta riziko neludského a ponižujúceho zaobchádzania v zodpovednom členskom štáte, by bolo neprirodené oddeľovať etapy týkajúce sa odovzdania žiadateľa o medzinárodnú ochranu, jeho prijatia a posúdenia jeho žiadosti od etapy týkajúcej sa priznania medzinárodnej pomoci, a to najmä vzhľadom na časovú blízkosť všetkých týchto etáp.⁵¹ Z toho vyplýva, že namietanie existencie skutočného rizika porušenia článku 4 Charty v čase po priznaní medzinárodnej ochrany s cieľom spochybníť rozhodnutie o odovzdaní podľa môjho názoru nemá za dôsledok predčasné preskúmanie.

109. Okrem toho vzhľadom na to, že členské štáty sú predtým, ako pristúpia k odovzdaniu žiadateľa o medzinárodnú ochranu podľa článku 29 nariadenia Dublin III, povinné preveriť konanie o azyle a podmienky prijímania v zodpovednom členskom štáte z hľadiska článku 4 Charty v prípade, že v tejto súvislosti existuje tvrdenie o systémových chybách v tomto druhom uvedenom členskom štáte,⁵² tvrdenie maďarskej a holandskej vlády, podľa ktorého členské štáty nie sú schopné preveriť životné podmienky osôb požívajúcich medzinárodnú ochranu v iných členských štátoch, sa musí zamietnuť. Navyše takéto odmietnutie zodpovednosti založené na nedostatku praktických prostriedkov je zjavne v rozpore s judikatúrou ESLP, ktorá vnútroštátnym orgánom stanovuje povinnosť vykonať „pozorné preskúmanie“⁵³.

110. Vzhľadom na uvedené sa domnievam, že otázka, či odovzdanie žiadateľa o medzinárodnú ochranu do zodpovedného členského štátu v súlade s článkom 29 nariadenia Dublin III je neprípustné, ak by v ňom uvedený žiadateľ v prípade priznania medzinárodnej ochrany v tomto štáte bol vzhľadom na to, aké by boli potom jeho predpokladané životné podmienky, vystavený skutočnému a preukázanému riziku takého zaobchádzania, aké sa uvádza v článku 4 Charty, patrí do pôsobnosti práva Únie.

48 Ú. v. EÚ L 304, 2004, s. 12; Mim. vyd. 19/007, s. 96. Smernica 2004/83 bola zrušená a nahradená smernicou 2011/95.

49 Ú. v. EÚ L 326, 2005, s. 13. Smernica 2005/85 bola zrušená a nahradená smernicou 2013/32.

50 Alebo doplnkovú ochranu.

51 Podľa článku 31 ods. 3 smernice 2013/32 totiž „členské štáty zabezpečia, aby sa konanie o posúdení žiadosti skončilo do šiestich mesiacov od podania žiadosti“. Podľa tohto istého ustanovenia *lehota šiestich mesiacov začína plynúť od okamihu, keď sa v súlade s nariadením Dublin III určí členský štát zodpovedný za jej posúdenie*, žiadateľ sa zdržiava na území daného členského štátu a v jeho veci začal konať príslušný orgán.

52 Pozri článok 3 ods. 2 druhý pododsek nariadenia Dublin III.

53 Pozri bod 126 rozsudku ESLP, 4. november 2014, Tarakhel v. Švajčiarsko (CE:ECHR:2014:1104JUD002921712).

3. O prvej časti tretej prejudiciálnej otázky

111. Podľa môjho názoru z mojej odpovede na druhú časť tretej otázky vnútroštátneho súdu a predovšetkým zo všeobecného a absolútneho charakteru zákazu neľudského a ponižujúceho zaobchádzania podľa článku 4 Charty vyplýva, že na prvú časť tretej otázky je potrebné odpovedať tak, že odovzdanie žiadateľa o medzinárodnú ochranu do zodpovedného členského štátu v súlade s článkom 29 nariadenia Dublin III je neprípustné, ak by v ňom uvedený žiadateľ v prípade priznania medzinárodnej ochrany v tomto štáte bol vzhľadom na to, aké by boli potom jeho predpokladané životné podmienky, vystavený závažnému riziku takého zaobchádzania, aké sa uvádza v článku 4 Charty. V dôsledku uvedeného sa odovzdanie žiadateľa o medzinárodnú ochranu v rámci nariadenia Dublin III môže uskutočniť len za podmienok vylučujúcich to, že by toto odovzdanie so sebou prinášalo skutočné a preukázané riziko, že po priznaní medzinárodnej ochrany bude dochádzať k neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu v zmysle článku 4 Charty.

4. Tretia časť tretej prejudiciálnej otázky

112. Treťou časťou tretej otázky sa vnútroštátny súd Súdneho dvora pýta na kritériá práva Únie, na základe ktorých treba posúdiť životné podmienky osoby, ktorej právo požívať medzinárodnú ochranu v určitom členskom štáte bolo uznané, v tomto členskom štáte.

113. Vnútroštátny súd uvádza, že smernica 2011/95 „v súvislosti so životnými podmienkami [osôb požívajúcich ochranu] zaručuje spravidla iba vnútroštátne zaobchádzanie [s výnimkou článku 32 smernice 2011/95 týkajúceho sa prístupu k bývaniu, ktorý vyžaduje len rovnaké zaobchádzanie vo vzťahu k štátnym príslušníkom iných tretích krajín] a právo Únie v rámci spoločného európskeho azylového systému nestanovuje nijakú konkrétnu (minimálnu) normu... Vnútroštátne zaobchádzanie však nemusí byť dostatočné, a to aj napriek tomu, že normy uplatňujúce sa v prípade vlastných štátnych príslušníkov rešpektujú ľudskú dôstojnosť. Únia musí totiž prihliadať aj na to, že v takýchto prípadoch ide spravidla o zraniteľných a vykorodených ľudí, v každom prípade viacnásobne znevýhodnených, ktorí bez ďalšej pomoci resp. nikdy nebudú schopní samostatne účinne uplatňovať svoje práva [, ktoré sú] formálne zaručené právnym poriadkom prijímajúceho štátu. Najskôr sa týmto osobám preto musí zabezpečiť rovnaké alebo porovnateľné faktické postavenie, na základe ktorého obyvateľstvo štátu uplatňuje a má možnosť uplatňovať svoje práva. Až na základe takéhoto skutočného sociálneho pozadia nadobúda vnútroštátne zaobchádzanie vnútorné odôvodnenie a význam. [Práve preto] článok 34 [smernice 2011/95] od členských štátov [správne] vyžaduje, aby zabezpečili účinný prístup k programom pre začlenenie, ktoré majú osobitnú kompenzačnú funkciu, a to bez... podmienok a obmedzení“⁵⁴.

114. Okrem toho vnútroštátny súd uvádza, že má k dispozícii okrem iného podrobnú výskumnú správu švajčiarskej organizácie na pomoc [utečencom] s názvom „Podmienky prijímania v Taliansku“ z augusta 2016 (pozri s. 32 a nasl.)⁵⁵ (ďalej len „správa švajčiarskej organizácie na pomoc utečencom“), „ktorá obsahuje konkrétne okolnosti odôvodňujúce záver, že osoby požívajúce medzinárodnú ochranu by mohli byť vystavené... riziku života na úplnom okraji spoločnosti, bez domova a v zlých životných podmienkach“ v tomto členskom štáte. „Švajčiarska organizácia na pomoc utečencom opakovane zdôrazňuje, že zjavne nedostatočne rozvinutý sociálny systém sa vo veľkej miere prejavuje solidárnou pomocou v rámci rodiny, resp. že iba vďaka tejto solidárnej rodinnej pomoci nie je núdza rozšíreným fenoménom v talianskej spoločnosti. Takáto solidárna pomoc však úplne chýba v prípade osôb požívajúcich medzinárodnú ochranu“.

54 Vnútroštátny súd dodal, že „konkrétne to znamená tiež to, že tento spoločný európsky azylový systém musí zabezpečiť aspoň primeraný program pre začlenenie, so zohľadnením znevýhodnení posudzovaného okruhu osôb v rozsahu potrebnom na to, aby sa v každom prípade vnútroštátne zaobchádzanie zabezpečilo fakticky, a nie len formálne v podobe právnych predpisov, s čím môžu súvisieť odlišné požiadavky v jednotlivých členských štátoch. Táto norma predstavuje v kontexte práva Únie minimálnu požiadavku, pokiaľ ide o azylové právo a ľudské práva“ (bod 25 jeho pripomienok).

55 Dostupná na internete na tejto adrese: <http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/resources/160908-sfh-bericht-italien-f.pdf>.

a) Pripomienky účastníkov konania

115. Pán Jawo sa domnieva, že „pre dotknutú osobu nemá žiaden zmysel byť vydaný do štátu, v ktorom, hoci je pravda, že podmienky pre žiadateľov o azyl sú korektné, no naopak podmienky pre osoby, ktoré majú právo požívať ochranu, sú hodné kritiky. Za týchto okolností by potom priaznivý výsledok konania o azyle mal za dôsledok zhoršenie právneho postavenia dotknutej osoby. To by bolo absurdné. Svedčí to tiež o tom, že tvrdenie, podľa ktorého žiadateľom o azyl nehrozí v Taliansku žiadne riziko, že s nimi bude zaobchádzané tak, ako to zakazuje článok 4 Charty, nemôže byť správne“.

116. Talianska vláda usudzuje, že vnútroštátny súd spochybňuje primeranosť štátneho systému sociálnej integrácie, ktorého hypotetické nedostatky sú samé osebe irelevantné na účely uplatnenia článku 3 EDLP. Uvedená vláda sa domnieva, že nemôže ísť o neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie v prípade, že existuje systém sociálnej ochrany, na základe ktorého štát zabezpečuje osobám požívajúcim medzinárodnú ochranu rovnaké práva a záruky, ako sú tie, ktoré majú jeho vlastní štátni príslušníci, a to už z toho dôvodu, že kompenzačné integračné opatrenia zavedené z dôvodu osobitného znevýhodneného a zraniteľného postavenia uvedených osôb, nie sú rovnaké ako také, aké sú prijaté v iných štátoch, alebo majú určité medzery. Podľa talianskej vlády musia byť chyby takej povahy, že *in concreto* zabraňujú (alebo s dostatočným stupňom pravdepodobnosti hrozí, že budú zabraňovať) osobe požívajúcej medzinárodnú ochranu prostredníctvom využívania základných sociálnych dávok vykonávať práva, ktoré sa jej priznávajú. Uvedená vláda sa domnieva, že na to, aby existovalo závažné riziko neľudského zaobchádzania, musia chyby vytvárať konkrétnu prekážku uplatnenia uvedených minimálnych a základných sociálnych dávok, a to takú, aby existoval vysoký stupeň pravdepodobnosti, že sa osoba požívajúca medzinárodnú ochranu pohybuje na hranici marginalizácie a chudoby.

117. Talianska vláda uvádza, že (samotná) správa mimovládnej organizácie, ktorú vzal do úvahy vnútroštátny súd⁵⁶, je dementovaná inou nezávislou správou⁵⁷, a okrem toho sa nezdá, že by obsahovala dostatočne presné skutočnosti, ktoré by mohli poskytovať dôkaz o systémových chybách, ktoré môžu viesť k odchýleniu sa od pravidiel nariadenia Dublin III.⁵⁸

118. Vláda Spojené kráľovstva usudzuje, že smernica 2011/95 bola formulovaná tak, aby s osobami požívajúcimi medzinárodnú ochranu nebolo zaobchádzané lepšie než so štátnymi príslušníkmi členského štátu, ktorý im túto ochranu priznal.

119. Maďarská vláda sa domnieva, že vnútroštátne orgány musia konať tak, aby rešpektovali vzájomnú dôveru, ktorú si poskytujú členské štáty.

120. Holandská vláda pochybuje, že by sa životné podmienky v Taliansku, opísané vnútroštátnym súdom, mohli považovať za zaobchádzanie, ktoré je v rozpore s článkom 4 Charty. Podľa tejto vlády tieto podmienky nie sú porovnateľné so situáciou, o akú išlo vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok z 21. decembra 2011, N. S. a i. (C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865), a rozsudok ESĽP z 21. januára 2011, M.S.S. v. Belgicko a Grécko (CE:ECHR:2011:0121JUD003069609).

121. Komisia usudzuje, že článok 34 smernice 2011/95 je sformulovaný veľmi zdržanlivo. Podľa Komisie musia členské štáty zaručiť len prístup k programom pre začlenenie, „ktoré považujú za vhodné z hľadiska toho, aby sa zohľadnili špecifické potreby osôb s postavením utečenca alebo osôb s postavením doplnkovej ochrany“, alebo vytvoriť predbežné podmienky, ktoré osobám požívajúcim ochranu zaručia prístup k takýmto neštátnym programom pre začlenenie. Komisia sa domnieva, že

⁵⁶ Číže správa švajčiarskej organizácie na pomoc utečencom.

⁵⁷ Číže správou inej mimovládnej organizácie, AIDA [Asylum Information Database, Country report: Italy (február 2017)] (ďalej len „správa AIDA“). Dostupná na internete na tejto adrese: <http://www.asylumineurope.org/reports/country/italy>.

⁵⁸ Podľa talianskej vlády „ani v uvedenej správe AIDA sa v rámci systému integrácie a pomoci v období po priznaní medzinárodnej ochrany nepoukazuje na žiadnu kritickú situáciu, ktorá by so sebou mohla prinášať neľudské a ponižujúce zaobchádzanie“ (bod 88 jej pripomienok).

nedostatky v príprave programov pre začlenenie nemôžu postačovať na vyvinutie hypotézy načrtnutej v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, t. j. že osoby požívajúce ochranu, ktoré sa ešte nemohli začleniť do spoločnosti napríklad z dôvodu neovládania jazyka, by sa mohli považovať za opustené zo strany spoločnosti a štátu, zjavne ľahostajných k tomu, že dopadli tak biedne, až tým dochádza k porušovaniu ich ľudskej dôstojnosti.

122. Švajčiarska konfederácia nepredložila pripomienky k tretej prejudiciálnej otázke.

b) Analýza

123. V súlade so zásadou vzájomnej dôvery sa musí uplatniť domnienka, že zaobchádzanie s osobami požívajúcimi medzinárodnú ochranu v každom členskom štáte je v súlade s požiadavkami Charty, Ženevského dohovoru, ako aj EDLP.⁵⁹ Táto domnienka súladu je posilnená, ak členský štát *de iure*⁶⁰, ale aj *de facto* preberie ustanovenia kapitoly VII smernice 2011/95 („obsah medzinárodnej ochrany“), ktorá pre predmetnú osobu stanovuje takú úroveň sociálnej ochrany, akou je úroveň sociálnej ochrany podľa Ženevského dohovoru, ba dokonca vyššia.

124. Ako som však už uviedol v bode 80 vyššie, táto domnienka súladu (najmä s článkom 4 Charty) nie je nevyvrátiteľná.

125. Podľa môjho názoru z bodov 253 a 254 rozsudku ESLP z 21. januára 2011, M.S.S. v. Belgicko a Grécko (CE:ECHR:2011:0121JUD003069609), ktorého relevantnosť v kontexte analogickom tomu, o aký ide vo veci samej, bola potvrdená rozsudkom z 21. decembra 2011, N. S. a i. (C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865, bod 88), analogicky vyplýva, že členský štát by porušil článok 4 Charty, ak by sa osoby požívajúce medzinárodnú ochranu, absolútne odkázané na pomoc z verejných zdrojov, stretávali s ľahostajnosťou orgánov takým spôsobom, že by sa ocitli v situácii, že by mali núdzu alebo nedostatok niečoho až do takej závažnej miery, že by to bolo v rozpore s ľudskou dôstojnosťou.

126. Inak povedané, na to, aby sa dalo dospieť k záveru, že existujú závažné a preukázané dôvody domnievať sa, že osobám požívajúcim medzinárodnú ochranu bude hroziť skutočné riziko neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania v zmysle článku 4 Charty z dôvodu ich životných podmienok v zodpovednom členskom štáte na základe uplatnenia nariadenia Dublin III, musia sa tieto osoby nachádzať v *situácii osobitnej závažnosti*⁶¹, ktorá by vyplývala zo systémových chýb vo vzťahu k nim v tomto členskom štáte.

127. Preverenie toho, či v zodpovednom členskom štáte takáto situácia existuje, spočíva výlučne v konkrétnom posúdení skutočností a okolností. Vnútroštátny súd musí zohľadniť všetky dôkazy predložené dotknutou osobou ku *všetkým relevantným skutočnostiam* týkajúcim sa životných podmienok osôb požívajúcich medzinárodnú ochranu v zodpovednom členskom štáte vrátane zákonov a podzákonných predpisov a spôsobu, akým sa tieto právne predpisy skutočne uplatňujú.

128. Okrem toho správy a dokumenty vydané európskymi inštitúciami a agentúrami, Komisárom pre ľudské práva Rady Európy (ďalej len „Komisár“) a Vysokým komisárom Spojených národov pre utečencov (HCR), ako aj správy a dokumenty vydané mimovládnyimi organizáciami⁶², tiež umožňujú vnútroštátnemu súdu posúdiť životné podmienky osôb požívajúcich medzinárodnú ochranu, a teda posúdiť skutočné riziká hroziace dotknutej osobe v prípade, že by bola odovzdaná do zodpovedného členského štátu.⁶³

59 Pozri rozsudok z 21. decembra 2011, N. S. a i. (C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865, body 78 až 80).

60 Podľa článku 288 ZFEÚ je totiž členský štát viazaný vzhľadom na výsledok, ktorý sa má dosiahnuť.

61 Pozri rozsudok ESLP, 21. január 2011, M.S.S. v. Belgicko a Grécko, CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, bod 254.

62 Akými sú správa švajčiarskej organizácie pre pomoc utečencom a správa AIDA, ktoré cituje vnútroštátny súd.

63 Pozri analogicky rozsudok z 30. mája 2013, Halaf (C-528/11, EU:C:2013:342, point 44) a rozsudok ESLP, 21. január 2011, M.S.S. v. Belgicko a Grécko (CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, bod 255).

129. Hoci je pravda, že v rámci tohto posúdenia majú dokumenty vydané Komisiou, HCR a Komisárom osobitnú relevantnosť,⁶⁴ vnútroštátny súd musí posúdiť relevantnosť a váhu, ktorá sa má prikladať údajom a hodnoteniam obsiahnutým v správach a dokumentoch vydaných mimovládnyimi organizáciami, najmä z hľadiska metodológie použitej pri ich príprave, ako aj nestrannosť týchto organizácií.

130. Skutočnosť, že členský štát nerešpektuje povinnosti podľa ustanovení kapitoly VII smernice 2011/95, je relevantnou skutočnosťou. Treba však pripomenúť, že keďže porušenie článku 4 Charty spojené so životnými podmienkami osôb požívajúcich medzinárodnú ochranu v zodpovednom členskom štáte vyžaduje, že sa tieto osoby musia nachádzať v *situácii osobitnej závažnosti*⁶⁵, porušenie ustanovení smernice 2011/95 nie je nevyhnutne dostatočným dôkazom.

131. Na pojednávaní viaceré vlády (konkrétne nemecká, belgická a holandská) kládli dôraz na tento pojem, t. j. pojem situácia osobitnej závažnosti, s cieľom zabrániť podporovaniu „sekundárnej migrácie“ a vytvoreniu „jednostrannej záťaže“ pre štáty poskytujúce najlepšie dávky, pričom uvedené vlády uviedli, že rozdiely medzi vnútroštátnymi systémami sociálnej ochrany nie sú v rozpore s právom Únie.

132. Holandská vláda zdôraznila, že od zásady vzájomnej dôvery sa má odkláňať iba z veľmi vážnych dôvodov, pričom menšie porušenie smernice 2011/95 by mali byť sankcionované len prostredníctvom žalôb na vnútroštátnych súdoch alebo žalôb o nesplnenie povinnosti podaných Komisiou na Súdny dvor.

c) Uplatnenie na prejednávany prípad

133. Poukazujem na to, že vnútroštátny súd uvažuje iba o systémových chybách, a nie o jednotlivých prípadoch.

134. Okrem toho sa v spise predloženom Súdnemu dvoru nenachádza žiadna zmienka o tom, že by sa pán Jawo nachádzal v situácii osobitnej závažnosti, ktorá by ho individualizovala alebo odlišovala od ostatných osôb požívajúcich medzinárodnú ochranu v Taliansku⁶⁶ a zaradovала by ho medzi zraniteľné osoby v zmysle článku 20 ods. 3 smernice 2011/95.

135. Podľa návrhu na začatie prejudiciálneho konania je pán Jawo plnoletý, slobodný a má dobrý zdravotný stav.

64 Súdny dvor v tejto súvislosti osobitne poukázal na úlohu, ktorú HCR zveruje Ženevskému dohovoru, z hľadiska ktorého sa musia vykladať pravidlá práva Únie upravujúce azyl [pozri rozsudok z 30. mája 2013, Halaf (C-528/11, EU:C:2013:342, bod 44)].

65 Pozri rozsudok ESLP, 21. január 2011, M.S.S. v. Belgicko a Grécko (CE:ECHR:2011:0121JUD0003069609, bod 254).

66 Pokiaľ ide o rozšírenú ochranu zraniteľných osôb, pozri článok 20 ods. 3 smernice 2011/95, ktorý stanovuje, že „pri vykonávaní... kapitoly [VII o obsahu medzinárodnej ochrany] členské štáty zohľadňujú osobitnú situáciu zraniteľných osôb, ako sú maloleté osoby, maloleté osoby bez sprievodu, osoby so zdravotným postihnutím, starší ľudia, tehotné ženy, osamelí rodičia s maloletými deťmi, obeť obchodovania s ľuďmi, osoby s duševnými poruchami a osoby, ktoré boli vystavené mučeniu, znásilneniu alebo iným vážnym formám psychického, fyzického alebo sexuálneho násillia“. Poukazujem na to, že ESLP v bode 94 svojho rozsudku zo 4. novembra 2014, Tarakhel v. Švajčiarsko (CE:ECHR:2014:1104JUD002921712), rozhodol, „že na to, aby určité zaobchádzanie spadalo pod zákaz obsiahnutý v článku 3 [EDLP], musí dosiahnuť minimálny stupeň závažnosti. Posúdenie tohto minimálneho stupňa je relatívne; závisí od všetkých údajov v danom prípade, najmä od toho, ako dlho k uvedenému zaobchádzaniu dochádzalo, a od jeho fyzických a psychických dôsledkov, ako aj v niektorých prípadoch od pohlavia, veku a zdravotného stavu obeť“.

136. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania zrejme vyplýva, že *de iure*, to znamená formálne, majú osoby požívajúce medzinárodnú ochranu v Taliansku najmä prístup k zamestnaniu, vzdelaniu, sociálnej ochrane a zdravotnej starostlivosti za rovnakých podmienok ako talianski štátni príslušníci.⁶⁷ Čo sa týka prístupu k bývaniu, tu sa medzi vlastnými štátnymi príslušníkmi a žiadateľmi o medzinárodnú ochranu rozlišuje.

137. Hoci sa domnievam, že toto rozlišovanie je poľutovaniahodné z ľudského hľadiska, treba zdôrazniť, že je v zásade v súlade s právom Únie a s medzinárodným právom verejným. Na rozdiel od ustanovení týkajúcich sa zamestnania⁶⁸, vzdelania⁶⁹, sociálneho zabezpečenia⁷⁰ a zdravotnej starostlivosti⁷¹, ktoré ukladajú povinnosť rovnakého zaobchádzania ako so štátnymi príslušníkmi členského štátu⁷², sa toto rozlišovanie medzi štátnymi príslušníkmi členského štátu a osobami požívajúcimi medzinárodnú ochranu pri prístupe k bývaniu výslovne predvída v článku 32 smernice 2011/95 a v článku 21 Ženevského dohovoru.

138. Okrem toho v tejto súvislosti poukazujem na to, že v bode 249 rozsudku ESLP z 21. januára 2011, *M.S.S. v. Belgicko a Grécko* (CE:ECHR:2011:0121JUD003069609), tento súd rozhodol, že „článok 3 [EDLP] nemožno vykladať tak, že vysoké zmluvné strany zaväzuje zabezpečiť právo na bývanie každej osobe podliehajúcej ich právomoci.... Z článku 3 [EDLP] nemožno vyvodit' ani všeobecnú povinnosť poskytnúť utečencom finančnú pomoc na to, aby si mohli zachovať určitú životnú úroveň“⁷³.

139. Treba však zdôrazniť, že hoci členské štáty v zásade nie sú povinné poskytnúť osobám požívajúcim medzinárodnú ochranu vnútroštátne zaobchádzanie, pokiaľ ide o prístup k bývaniu, musia zaručiť, aby tieto osoby mali prístup najmä k zamestnaniu, vzdelaniu, sociálnej ochrane a zdravotnej starostlivosti za rovnakých podmienok ako vlastní štátni príslušníci, pričom tým zabezpečia, aby sa skutočne dosahovali výsledky stanovené smernicou 2011/95. Je možné, že jediným prostriedkom, ako dosiahnuť tieto výsledky v zodpovednom členskom štáte, je poskytnúť osobám požívajúcim medzinárodnú ochranu vo vzťahu k prístupu k bývaniu vnútroštátne zaobchádzanie. Tento záver by mohol vyplývať len z podrobnej a odôvodnenej analýzy. V tejto súvislosti musím na tomto mieste spomenúť, že na verejnom pojednávaní 8. mája 2018 talianska vláda uviedla, že v Taliansku majú osoby požívajúce medzinárodnú ochranu právo na *vnútroštátne zaobchádzanie*.

140. Je ešte potrebné uviesť, že vnútroštátny súd, opierajúc sa o správu švajčiarskej organizácie na pomoc utečencom, vyjadril pochybnosti, pokiaľ ide o dodržiavanie povinností, ktoré ukladá článok 34 smernice 2011/95 o prístupe k prostriedkom pre začlenenie, zo strany Talianskej republiky. Vnútroštátny súd v tejto súvislosti poukázal na problémy s ovládaním jazyka, s ktorými sa osoby požívajúce medzinárodnú ochranu stretávajú a ktoré sťažujú skutočný prístup k sociálnej ochrane na báze rovnoprávnosti s vlastnými štátnymi príslušníkmi.

67 Podľa Komisie „je dôležité poznamenať, že v uznesení vnútroštátneho súdu sa nespomína žiadna skutočnosť, ktorá by naznačovala, že v Taliansku sa utečencom a osobám požívajúcim doplnkovú ochranu diskriminačne odopierajú vo všeobecnosti uplatniteľné sociálne dávky“ (bod 43 jej pripomienok).

68 Pozri článok 26 smernice 2011/95. Pozri tiež články 17 až 19 Ženevského dohovoru.

69 Pozri článok 27 smernice 2011/95 a článok 22 Ženevského dohovoru.

70 Pozri článok 29 smernice 2011/95. Podľa článku 29 ods. 2 smernice 2011/95, „odchylne od všeobecného pravidla stanoveného v odseku 1 môžu členské štáty obmedziť sociálnu pomoc udeľovanú osobám s postavením utečenca alebo osobám s postavením doplnkovej ochrany na základné výhody, ktoré sú potom poskytnuté na rovnakých úrovniach a za rovnakých podmienok oprávnenosti ako štátnym príslušníkom“. Pozri tiež články 23 a 24 Ženevského dohovoru.

71 Pozri článok 30 smernice 2011/95. Pozri tiež článok 24 Ženevského dohovoru.

72 V odôvodnení 41 smernice 2011/95 sa uvádza, že „v záujme toho, aby osoby s postavením medzinárodnej ochrany účinnejšie využívali práva a výhody ustanovené v smernici, je nevyhnutné zohľadniť ich špecifické potreby a osobitné problémy, ktorým čelia pri integrácii. *Takéto zohľadnenie by za normálnych okolností nemalo viesť k lepšiemu zaobchádzaniu ako je zaobchádzanie stanovené pre ich vlastných štátnych príslušníkov*, bez toho, aby bola dotknutá možnosť, aby členské štáty zaviedli alebo si ponechali priaznivejšie normy“. Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

73 Treba však pripomenúť, že podľa tohto istého rozsudku môže situácia extrémnej hmotnej núdze vytvárať problém z hľadiska článku 3 EDLP a v dôsledku toho aj článku 4 Charty.

141. Je pravda, že neexistencia programov pre začlenenie, určených na to, aby sa zohľadnili osobitné potreby osôb požívajúcich medzinárodnú ochranu⁷⁴ a ich problémy, predovšetkým s ovládaním jazyka, by bola relevantnou skutočnosťou, ak by ju vnútroštátny súd preukázal.

142. Z bodu 261 rozsudku ESLP z 21. januára 2011, M.S.S. v. Belgicko a Grécko (CE:ECHR:2011:0121JUD003069609), totiž jasne vyplýva, že to, že osoby požívajúce medzinárodnú ochranu majú problémy z dôvodu *neexistencie jazykových znalostí a neexistencie akejkoľvek podpornej siete*, predstavuje relevantné skutočnosti pri posudzovaní existencie zaobchádzania, ktoré je v rozpore s článkom 3 EDLP (a v dôsledku toho s článkom 4 Charty).

143. Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že z dôvodu zásady vzájomnej dôvery sa musí uplatniť domnienka, že zaobchádzanie s osobami požívajúcimi medzinárodnú ochranu v každom členskom štáte je v súlade s požiadavkami Charty, so Ženevským dohovorom, ako aj s EDLP. Táto domnienka súladu je posilnená v prípade, že členský štát *de iure a de facto* preberie ustanovenia kapitoly VII smernice 2011/95 s názvom „Obsah medzinárodnej ochrany“, ktorá stanovuje takú úroveň sociálnej ochrany predmetných osôb, akou je úroveň sociálnej ochrany podľa Ženevského dohovoru, ba dokonca vyššia. Táto domnienka súladu predovšetkým s článkom 4 Charty však nie je nevyvrátiteľná. Na to, aby sa dalo dospieť k záveru, že existujú závažné a preukázané dôvody domnievať sa, že osobám požívajúcim medzinárodnú ochranu bude hroziť skutočné riziko neludzského alebo ponižujúceho zaobchádzania v zmysle článku 4 Charty z dôvodu ich životných podmienok v zodpovednom členskom štáte na základe uplatnenia nariadenia Dublin III, sa uvedené osoby musia nachádzať v *situácii osobitnej závažnosti*, ktorá by vyplývala zo systémových chýb vo vzťahu k nim v tomto členskom štáte.

144. Preverenie toho, či v zodpovednom členskom štáte takáto situácia existuje, spočíva výlučne v konkrétnom posúdení skutočností a okolností. Vnútroštátny súd musí zohľadniť všetky dôkazy predložené dotknutou osobou ku *všetkým relevantným skutočnostiam* týkajúcim sa životných podmienok osôb požívajúcich medzinárodnú ochranu v tomto zodpovednom členskom štáte vrátane zákonov a podzákonných predpisov a spôsobu, akým sa tieto právne predpisy skutočne uplatňujú. Domnievam sa, že existencia jedinej správy jednej mimovládnej organizácie o životných podmienkach v zodpovednom členskom štáte by nemusela byť dostatočne presvedčivá. V tomto prípade sa vnútroštátny súd musí oprieť o ďalšie dôkazy a prípadne ustanoviť znalca.

145. Je pravda, že jedine prijatie skutočnej politiky v oblasti medzinárodnej ochrany v rámci Únie, so svojim vlastným rozpočtom, ktorá by osobám požívajúcim túto ochranu zabezpečila minimálne a jednotné životné podmienky, by umožnila, aby v takej miere nedochádzalo k sporom, o aký ide vo veci samej, ba aby k nim nedochádzalo vôbec, a to prostredníctvom zaručenia, že zásada solidarity a spravodlivého rozdelenia zodpovednosti medzi členské štáty, zakotvená v článku 80 ZFEÚ, je v skutočnosti na prospech nielen členských štátov, ale predovšetkým predmetných ľudských bytostí. Kým však takáto politika bude prijatá (čo bude pravdepodobne trvať dlho!), je úlohou členských štátov, vrátane vnútroštátnych súdov, zaručiť plnú účinnosť v súčasnosti platných noriem, ako sa vysvetľuje vyššie.

74 Preskúmanie správnosti tohto tvrdenia patrí do právomoci vnútroštátneho súdu.

VI. Návrh

146. Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor na prejudiciálne otázky, ktoré položil Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (Vyšší správny súd Bádensko-Württembersko, Nemecko), odpovedal takto:

1. Článok 27 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 604/2013 z 26. júna 2013, ktorým sa stanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov, ako aj článok 47 Charty základných práv sa majú vykladať v tom zmysle, že žiadateľ o medzinárodnú ochranu musí mať k dispozícii účinný a rýchly opravný prostriedok, ktorý mu umožní odvolať sa na uplynutie lehoty šiestich mesiacov, tak ako je táto vymedzená v článku 29 ods. 1 a 2 uvedeného nariadenia, ku ktorému došlo následne po prijatí rozhodnutia o odovzdaní, a to tak, že v prípade potreby uvedie, že nebol na úteku, a že preto túto lehotu nebolo možné predĺžiť.
2. Článok 29 ods. 2 nariadenia č. 604/2013 sa má vykladať v tom zmysle, že za predpokladu, že žiadateľ o medzinárodnú ochranu bol informovaný o obmedzeniach vzťahujúcich sa na jeho právo slobodne sa pohybovať a o jeho povinnostiach dostaviť sa pred príslušné vnútroštátne orgány v súlade s vnútroštátnymi ustanoveniami, ktorými sa preberá článok 5 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/33/EÚ z 26. júna 2013, ktorou sa stanovujú normy pre prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu, a článok 13 ods. 2 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany, skutočnosť, že sa počas relatívne dlhého časového obdobia prestal zdržiavať v ubytovni, v ktorej mu bolo pridelené miesto, pričom tieto orgány neboli informované o mieste, na ktorom sa nachádzal, a že v dôsledku toho nebolo možné vykonať plánované odovzdanie, podľa môjho názoru postačuje na predĺženie lehoty na odovzdanie na osemnásť mesiacov.
3. Článok 29 ods. 2 nariadenia č. 604/2013 a článok 9 nariadenia č. 1560/2003 z 2. septembra 2003, ktoré ustanovujú podrobné pravidlá na uplatňovanie nariadenia č. 343/2003, zmeneného vykonávacím nariadením Komisie (EÚ) č. 118/2014 z 30. januára 2014, sa majú vykladať v tom zmysle, že keď sa zistí, že dotknutá osoba je na úteku, lehota šiestich mesiacov podľa článku 29 nariadenia č. 604/2013 môže byť jednostranne predĺžená žiadajúcim členským štátom najviac na osemnásť mesiacov, pod podmienkou, že bezodkladne druhý členský štát informuje o odložení odovzdania, pričom dodrží modalitu stanovenú v článku 9 nariadenia č. 1560/2003. Podľa článku 9 ods. 2 uvedeného nariadenia tak žiadajúci členský štát musí urobiť pred uplynutím lehoty šiestich mesiacov stanovenej v článku 29 ods. 1 a 2 nariadenia č. 604/2013. Dotknutá osoba musí byť na úteku v čase pokusu o odovzdanie, ako aj v čase, keď o tom žiadajúci členský štát informuje zodpovedný členský štát.
4. Článok 29 ods. 2 druhá veta nariadenia č. 604/2013 a článok 9 ods. 2 nariadenia č. 1560/2003 sa majú vykladať v tom zmysle, že to, že žiadajúci členský štát ešte pred uplynutím lehoty šiestich mesiacov informuje zodpovedný členský štát o tom, že dotknutá osoba je na úteku, a zároveň uvedie konkrétnu lehotu, najviac v trvaní 18 mesiacov, v ktorej dôjde k odovzdaniu, stačí na to, aby došlo k predĺženiu lehoty na odovzdanie.
5. Otázka, či odovzdanie žiadateľa o medzinárodnú ochranu do zodpovedného členského štátu v súlade s článkom 29 nariadenia č. 604/2013 je neprípustné, ak by v ňom uvedený žiadateľ v prípade priznania medzinárodnej ochrany v tomto štáte bol vzhľadom na to, aké by boli potom jeho predpokladané životné podmienky, vystavený skutočnému a preukázanému riziku takeého zaobchádzania, aké sa uvádza v článku 4 Charty základných práv, patrí do pôsobnosti práva Únie.

6. Odovzdanie žiadateľa o azyl do zodpovedného členského štátu v súlade s článkom 29 nariadenia č. 604/2013 je neprípustné, ak by v ňom uvedený žiadateľ v prípade priznania medzinárodnej ochrany v tomto štáte bol vzhľadom na to, aké by boli potom jeho predpokladané životné podmienky, vystavený závažnému riziku takého zaobchádzania, aké sa uvádza v článku 4 Charty základných práv. V dôsledku uvedeného sa odovzdanie žiadateľa o medzinárodnú ochranu v rámci nariadenia č. 604/2013 môže uskutočniť len za podmienok vylučujúcich to, že by toto odovzdanie so sebou prinášalo skutočné a preukázané riziko, že sa po priznaní medzinárodnej ochrany bude s dotknutou osobou zaobchádzať neľudsky alebo ponižujúco v zmysle článku 4 Charty základných práv.
7. Z dôvodu zásady vzájomnej dôvery sa musí uplatniť domnienka, že zaobchádzanie s osobami požívajúcimi medzinárodnú ochranu v každom členskom štáte je v súlade s požiadavkami Charty základných práv, s Dohovorom o právnom postavení utečencov, ktorý bol podpísaný v Ženeve 28. júla 1951 a nadobudol platnosť 22. apríla 1954, tak ako bol doplnený Protokolom týkajúcim sa právneho postavenia utečencov, ktorý bol podpísaný v New Yorku 31. januára 1967 a nadobudol platnosť 4. októbra 1967, ako aj s Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaným v Ríme 4. novembra 1950. Táto domnienka súladu je posilnená v prípade, že členský štát *de iure* a *de facto* preberie ustanovenia kapitoly VII smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany s názvom „Obsah medzinárodnej ochrany“, ktorá stanovuje takú úroveň sociálnej ochrany predmetných osôb, akou je úroveň sociálnej ochrany podľa Ženevského dohovoru, ba dokonca vyššia. Táto domnienka súladu predovšetkým s článkom 4 Charty základných práv však nie je nevyvrátiteľná. Na to, aby sa dalo dospieť k záveru, že existujú závažné a preukázané dôvody domnievať sa, že osobám požívajúcim medzinárodnú ochranu bude hroziť skutočné riziko neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania v zmysle článku 4 Charty základných práv z dôvodu ich životných podmienok v zodpovednom členskom štáte na základe uplatnenia nariadenia č. 604/2013 sa uvedené osoby musia nachádzať v *situácii osobitnej závažnosti*, ktorá vyplýva zo systémových chýb vo vzťahu k nim v tomto členskom štáte.
8. Preverenie toho, či v zodpovednom členskom štáte takáto situácia existuje, spočíva výlučne v konkrétnom posúdení skutočností a okolností. Vnútroštátny súd musí zohľadniť všetky dôkazy predložené dotknutou osobou ku *všetkým relevantným skutočnostiam* týkajúcim sa životných podmienok osôb požívajúcich medzinárodnú ochranu v tomto zodpovednom členskom štáte vrátane zákonov a podzákonných predpisov a spôsobu, akým sa tieto právne predpisy skutočne uplatňujú. Existencia len jedinej správy jednej mimovládnej organizácie o životných podmienkach v zodpovednom členskom štáte nemusí byť dostatočne presvedčivá. V tomto prípade sa vnútroštátny súd musí oprieť o ďalšie dôkazy a prípadne ustanoviť znalca.